

En historie om
Eikelandsslekta

Fra Torstein Eigeland på 1500-tallet til vår egen tid

*“ I skauen der æ det godt å vere.
Blant elg og ikkon og spikk og tere.
Når vinden suse i lind og lauv
Då ønske ingen å ligge dau!”*

Onkel Ivar

Slektstevne

etter Tone Anette og Gunnar Eikeland
Eikeland 30.07.2011

En historie om Eikelandsslekta

Fra Torstein Eigeland på 1500-tallet til vår egen tid.

Slektstevne

Etterkommere fra Tone Anette og Gunnar Eikeland

Eikeland 30.07.2011

Slektsbokkomite:

Alf Petter Hammersmark

Nils Martinius Justvik

Ole Johan Sandvand

Slektstevnekomite:

Kari Aulin

Kari Eikeland og Olav Eikeland

Alf Petter Hammersmark

Nils Martinius Justvik

Tone Bjørg Sandvand Dahlen og Ole Johan Sandvand

Tone Astrid Sordal

Innhold

Forord.....	2
”Hvor solfylte skyer seiler...”	3
Lai Berg – gode minner, sterke bånd.....	4
Ommund Strandberg – folkelige, friske og frimodige.....	5
Eikelandsslekta - fra de første tider til ca. 1900.....	6
Et brodermord i familien.....	8 - 9
Eikeland på 1700-tallet – en sosialhistorisk beretning.....	11-12
Etterkommere etter Tone Anette og Gunnar Eikeland.....	14
Om Olav Eikeland.....	15- 16
En historie om mormor Tone Anette.....	45
Onkel Olai forteller om de gamle.....	47
Om far.....	53
Persongalleriet – sett med jegermester og godseier Gunnar Eiklands friske blikk.....	54
Somrene på Eikeland.....	69
Eikeland sett fra Ringlia.....	72
Program for slektstevnet 30.juli 2011.....	76

Forord

En januarkveld i 2010 hadde Torbjørg og Gunnar Sjur bedt inn til fetter- og kusinetreff på Eikelandssida i leiligheten på Lund, like ved Elva. Det er god tradisjon i slekta for at når noen ber til fest, så stiller vi opp. Alt som kunne krype og gå av fettere og kusiner i rimelig nærhet møtte opp. I løpet av kvelden med god mat, godt drikke, og ikke minst muntre historier om de gamle sammen med de tradisjonelle Eikelands-sangene kom også slektstevne på dagsorden. Ideen fenget og særlig kusine Tone Astrids lovnad om hjemmelaget lapskaus og ditto flatbrød på et framtidig slektstevne gjorde vei i vellinga.

Slektstevnekomite ble nedsatt - en representant fra hver av de seks familiegreinene: De to gårdene måtte ha sine representanter sammen med Ringøyen, Sandvand, Hammersmark og Justvik. Det ble riktignok en del fram og tilbake med når slektstevnet skulle arrangeres, men vi endte til slutt på 30. juli 2011.

Slektsstevne krever slektsbok. Alf Petter Hammersmark, Nils Martinius Justvik og Ole Johan Sandvand ble spurt om å ta jobben. Det var mye å ta tak i. Og rett skal være rett; Nils Martinius har tatt de tyngste takene.

Slektsbokkomiteen hadde et godt utgangspunkt å jobbe ut fra. Gunnar Eikeland - den kjente "godseier og jegermester" - hadde allerede skrevet et lengre kapittel om slekta. Med nennsom hånd har vi gjort hans bidrag tilgjengelig for et større publikum. Komiteen valgte å få to personer til å ta et skråblikk på Eikelandslekta. De to er Lai Berg og Ommund Strandberg, og de har hver på sin måte bidratt med interessante karakteristikker og synspunkter på slekta. Ut over disse kapitlene i boka har mange bidratt. Vi takker med dette alle bidragsyterne.

Boka har blitt ganske omfattende, og det synes vi den bør være. For når mange skriver ned sine opplevelser fra Eikeland, så forteller det om et familiefellesskap som har betydd og betyr mye for mange. Vi tre i komiteen takker for oppdraget - dette synes vi har vært trivelig arbeid. Under siste gjennomgang var vi farlig nær å falle i den fristelse å si oss meget tilfreds med egen innsats. Da kom vi i tanker om hva bestemor ville ha sagt hvis noen tok av: "Ganske alminnelig."

Stavern/Lillesand/Modum
07. 06.11

Alf Petter Hammersmark
Nils Martinius Justvik
Ole Johan Sandvand

Til Gunnar Eikeland på 60-årsdagen, 07.12.1942

Hvor solfylte skyer seiler,
Henover et langstrakt vann.
Hvor i seg naturen speiler,
Der finner du Eikeland.

Der bygde dei gjeve bønder,
Ein borg for sin vyrdre ætt.
Hvor sønner så vell som døtre,
Fra først av har lyset sett.

Slik og med den gutt som føttes,
I atten-og-åtti-og-to.
Han skrek og med omhu møttes,
I heimen der han fikk bo.

Som bekken fra Eikelandsvannet,
Alt fort i mot havet glir,
Så kan ikke mannen annet,
Enn virke ettersom livet lir.

Min beste lykkønskning jeg bringer,
Den aktede, ærede mann.
Mitt hode jeg blottes og svinger,
Min hatt for herr Eikeland.

Jørgen Hagen

Lai Berg – gode minner, sterke bånd

Mine foreldre var Ragnhild og Lars Berg. Min mor, som kom fra Egelandssaa, var yngste søster til Tone Anette Eikeland. Det skilte 10 år mellom de to, men forholdet dem imellom var til tross for aldersforskjell meget godt.

På 1910-tallet oppholdt mine foreldre seg noen år i USA. I USA økte familien fra to til fire, min eldste bror Olav og min søster Tordis ble født i USA. I 1918 kom familien hjem til Vennesla og slo seg ned på Grovane, nærmere bestemt på Bomtreåsen, ei halvøy i nærheten av gården Egelandssaa som min mor kom fra. Vi bodde på Bomtreåsen i flere år. Min far var både lærer og poståpner i Vennesla. Siden ble min far kalt til pastor i flere Frikirker på Østlandet. Til tross for dette beholdt vi Bomtreåsen, og kunne i ferier være sammen med familien i Vennesla, ikke minst familien på Eikeland.

Familien på Eikeland ble et sentralt punkt i tilværelsen vår. Både tante Tone og onkel Gunnar var flotte mennesker. Spesielt husker jeg tante Tone, som mor til 10 barn, tre av dem døde som små. Min mor og tante Tone hadde dette svært gode forholdet, og besøkte hverandre så ofte det lot seg gjøre. Begge var bønnemennesker.

Tante Tone er det kristeligste menneske jeg har kjent, men langt fra noe hengehode. Hun var en kristen på en naturlig måte. Hun hadde stort ansvar for gården og var svært arbeidsom. Hun engasjerte seg i kristelig arbeid og drev søndagsskole for barna i området. En sang husker jeg spesielt fra denne søndagsskolen, og denne synger jeg fra tid til annen fortsatt:

Ser du Ling med lange fletten,
Hun har sprunget hele sletten
For å spørre Jesus om
Han til Kina også kom.

Tante Tone var et arbeidsjern. Fra Eikeland husker jeg den store vedfyrte ovnen i kjelleren der tante bakte store, flotte og gyldne brød. Svært mye av arbeidet på gården falt på henne.

Gjestfriheten var stor. Ikke bare tok hun imot familien, men det var regelen at alle predikantene som besøkte Frikirken i Vennesla bodde på Eikeland.

En historie om en av disse tilreisende predikantene husker jeg godt. Tante Tone serverte solid bondekost til alle som kom innom, og den nevnte predikanten fikk servert kalvesuss ved et måltid. Dette hadde predikanten aldri sett eller smakt noen gang, så han spurte hva det var. Før tante rakk å svare slapp det ut av Trygve Spjote, en gutt som i flere år bodde og arbeidet på gården: ”Det er innvollane.” Da var predikanten forsynt.

Forholdet mellom min far og onkel Gunnar var alltid meget godt. Da min far fylte 75 år i 1965 hadde vi fest for ham på min gård Bergvad, nord for Oslo. Onkel Gunnar var en selvskreven gjest, og jeg husker han holdt en god og morsom tale til min far. Far og onkel Gunnar var begge predikanter og reiste sammen, blant annet i Setesdalen flere ganger.

Jeg var imponert over sagbruket som lå tett til gården med kanal fra Eikelandsvannet. Her var onkel Gunnar sagmester. Han hadde fått kappet av en finger på saga, det husker jeg. På saga var mine fettere Olai og Ivar, som var flere år eldre enn meg, onkel Gunnars hjelpere. Min jobb var å stable hunved. Jeg var svært stolt over at de i det hele tatt ville ha meg med.

Kusinene mine Inger, Olaug og Ragnhild var nærmere meg i alder. Vi lekte flyvernparadis og badet i Eikelandsvannet. Stas var det da Ragnhild tok meg med for å hente kuene om kvelden. Alt dette er jo dagligdagse hendelser, men for meg står alt dette i et spesielt rosenrødt lys fra en lykkelig barndom.

Ommund Strandberg – folkelige, friske og frimodige

Min familie har hatt et godt forhold til familien på Eikeland. Mye av dette er knyttet til Vennesla Frikirke der min far Olav Strandberg og Gunnar Eikeland satt sammen i eldsterådet. Olai og jeg selv satt i mange år i det samme eldsterådet. Gunner var i flere omganger ansvarlig forstander i menigheten. Han hadde lettest for å komme fra hjemme og så hadde han ordet i sin makt. Det fortelles om ham at når våren kom og våronna stod for tur, da begynte Gunner å bli urolig – han ville ut og forkynne Ordet. Både min far og Gunner gikk ut av Statskirken da den ytterst liberale sognepresten Einar Edwin kom til Vennesla på begynnelsen av 1920-tallet. En av de gamle høvdingene på bedehuset, Gusten med Saga, likte dårlig slike utmeldelser, men da han hørte at Gunner Eikeland hadde gått til Frikirken utbrøt han: La gå `an.

Den store gjestfriheten er et karakteristisk trekk ved familien på Eikeland. Min kone, Gunhild eller Goll som hun kalles, dattera til Ottar og Helga på nabogården, forteller at det ikke er tall på alle de foreninger og lag både fra Vennesla og ”Byen” som har vært ønsket velkommen til Eikeland av Tone Anette. Det var en naturlig sak at hos Tone Anette var det både hjerterom og husrom – heilt inn i bestestaua.

Ungdomsforeningen i Vennesla Frikirke var en av disse foreningene som ofte hadde turer til Eikeland, sommer som vinter. Om vinteren ble det lagd et par hoppbakker, en inne i vannet på høyre side og en fra Hagen og nedover mot Eikelandsbekken. I en av disse bakkene var min far med og hoppet. Ved et tilfelle hadde de lagt på litt nysnø på hoppet som førte til at det lugget på hoppkanten. Da min far hoppet til, landet han med brystet og hodet i noen avkutta hasselrunner. Da så han ikke godt ut etterpå.

Tone Anette drev søndagsskole, forteller Goll, først i stuene på gården og seinere på skolehuset. Goll var selv med og nevner den sangen som særlig festet seg og som var av Tone Anettes kjæreste sanger. Den har gått i arv i slekta:

Hvor du enn i verden vanker,
la det kjære Jesu navn.
Alltid bo i mine tanker.
Det gir trøst i sorg og savn.

I forbindelse med min jobb på landbrukskontoret i bygda hadde jeg det inntrykket at Eikelandsbøndene ble høyt skattet som gårdbrukere. Jevnt over var de helt på høyde med de andre bøndene, men av og til var de noe forsiktige med nye ting. Men de var flinke bønder, og de tre brukerne på Eikeland hadde et meget godt samarbeid.

Det eikelandske lynnet er noe for seg selv. Hvis jeg skal våge meg på en karakteristikk så må det være det lettlivede, uvørne og uforsiktige, og alltid med den muntre replikken som Ivar og Gunner særlig stod for. Som et utslag av dette lynnet har jeg registrert at Eikelandsfolket var mindre pietister enn gjennomsnittet i bygda. De var ikke så redde for kulturen utenfor det kristelige miljøet. De hadde sans for mye av den folkelige kulturen. De var ikke så pripne. Olai var nok den mest tydelige når det gjaldt å omfavne og akseptere hvem som helst hvor som helst. Dette så jeg veldig positivt på den gangen, og enda mer positivt på i dag. Et eksempel på denne åpenheten var at på reiser oppover i Setesdalen var Eikelandsfolket med i sammenhenger som kristenfolket i dalen var skeptiske til. Olai og Ivar var uredde i møte med andre miljøer og tilstelninger der den gamle setesdalskulturen med stev og dans forekom. Med et moderne uttrykk kan vi karakterisere dette som kulturåpenhet.

Nils Martinius Justvik: Eikelandsslekta – fra de første tider til ca 1900

”Slegtens tradisjon beretter, at en Gjøtergut og en gjeterpige fra Løvdal Sogn var de første der nesatte sig på Gaarden Egeland.” Dette skriver Olav Egeland, bestefar Gunnars eldste bror, i 1902. Det kan ligge mye godt historisk stoff i slektens tradisjon. Likevel er det langt å foretrekke det arbeid historikeren Stein Tveite har lagt ned i bind 1 av bygdeboka for Vennesla – *Gard, plass og ætt*. Det meste av det som framkommer nedenfor er hentet fra denne boka.

Eikeland ble sannsynligvis ødegård i tida etter Svartedauen (etter 1350). Det vil si at gården har vært bebodd i et lengre tidsrom før 1350. Denne perioden i gårdens historie vet vi ingen ting om. Før Svartedauen bodde det i Norge omkring 400 000 mennesker. Gjennom de foregående århundrer ble marginale områder i bygdene på grunn av befolkningspresset ryddet og tatt i bruk. Eikeland tilhørte disse marginale områdene. Historikerne mener at omkring halvparten av befolkningen forsvant gjennom Svartedauen og påfølgende pestutbrudd. Fram til 1500-tallet holdt folketallet i landet seg på omkring 200 000. Etter århundreskiftet økte folketallet i landet. I løpet av de neste 300 årene fram til den første offisielle folketellingen i 1801 økte folketallet til 860 000.

Eikeland var ødegård til et stykke ut på 1500-tallet, og var da et underbruk under gården sentralt i Vennesla. Eikeland var i landskyld – dette var den måten man fastsatte en gårds verdi – satt til 3 huder, på 1600-tallet økte denne til 3,5 huder. Bonden på Venneslagården Sjuer Benediktsson dreiv Eikeland i alle fall fra 1546, kanskje også før denne tid. I 1546 hadde han kjøpt Eigeland, men uklarheter om eiendomsforholdene førte til at han først fra 1561 stod som driver av gårdene Vennesla, Eigeland og Rønninga. Rønninga lå på dette tidspunktet under Eigeland.

Sønn til Sjuer Benediktsson, Gunnvald Sjuerson, hadde leilending på Eigeland fram til sin død en gang mellom 1600 og 1610. Han døde barnløs. Etter Gunnvalds død fikk Eigeland sin første bruker – Torstein Egeland. Han fikk gården i arv, og det antydes at han skal ha drevet gården før 1600. Siden Tosstein fikk gården i arv må det ha vært familiære bånd mellom Gunnvald Sjuerson og Tosstein. Tveite antyder både at han kan ha vært en sønn av Gunnvald eller han kan ha vært søster- eller brorsønn. Noen utsagn om gården, jorda og skogen følger nedenfor før vi beveger oss fra til vår egen tid gjennom de forskjellige ættledd i slekta:

Matrikelkommisjonen skriver følgende om gården i 1723: ”Landgaard i soellie, læt og tung vunden, ubelejligh.”

Ola Eigeland skriver i 1831 om sitt eget bruk nr. 1 løpenummer 454: ”har skarpe jorder, der ere utsatt for skade og skin.... Nogenledes god skov, god fordi den ikke, som saa mange andres, uforsigtig er forhuggen.” Han sier følgende om bruk nr. 2 løpenummer 455: ”hans jorder ere af meget bedre bonitet og fruktbarere.....Skoven var den tid sammenligningen og ommatriculeringen foregikk/: at den senere under den ny besidder er forhuggen, kommer neppe i betraktning:/ i det minste så god som min, og vanddraget nærmere beliggende.”

Om skogen heter det i matriklene; 1661: ”schou till smaa eeg och fure bielcher, sambt goed brendefang.” 1668: ”schoug til huusbehoff.” 1723: ”Skov till huusfornødenhed og brendefang, sampt temmelig god skov til udsahl.

Torstein Eigeland (født på slutten av 1500-tallet)

Gift med Kjerstine Olausdotter (Lauvdal)

Barn:

Olav Eigeland

Sjuer Åmdal født 1600

Ingeborg gift med Gunnuv Verås

Tone gift med Endre Fjellskår (F)

Marte gift med Per Torgrimson Rugenes

Åse gift med Hans i Dalane (B)

Signe gift med Sjuer Vige (S)

Det ble mye tretting om arven etter Torstein og Kjerstine. Våren 1638 ga de fra seg godset til barna, ” Thi vi er det icke sjelf mecttig lenger at holde och forestaae.” De hadde ”loget og lignett woriss børnn imellem, det beste som oss mueligt kunde were, efter wor samvittighed.” En hel rekke av domsavsigelser som følger av uenighet om arveskiftet er dokumentert hos Tveite.

Olav Torsteinson hadde ved dom i 1639 fått 1 hud i Eigeland og hele Rønninga. I 1640 fikk han full bruksrett til gården, men døde året etter.

Olav Torsteinson Eigeland tok over gården i 1638 gjennom arv. (død 1641)

Gift med Steivor Aslaksdatter Kvarstein

Barn:

Kristjer

Guttorm, fikk Rønninga etter faren

Aslak, var på gården

Ingerid gift med Jacob Borga (T)

Torborg gift med Hans Voreland

Guro gift med Elling Leesland (I)

Ingjerd gift med Tarald Leesland

Ragnhild gift med Guttorm Gjeirulvson Vennesla

Kari gift med Gunnvald Gjeirulvson Vennesla

Åse gift med Sámund Nomeland (H)

Tveite fant i sitt arbeid med Venneslaboka to drap på 1600-tallet. Et av disse, det verste, skjedde på Eikeland. I 1657 røk de to eldste guttene, Kristjer og Guttorm, uklar, og Guttorm drepte Kristjer. De to brødrene hadde da sittet en lengre stund på hver sin gård, henholdsvis Eikeland og Rønninga. Hva uoverensstemmelsen gikk ut på vet vi ikke. Det kan ha hatt sin bakgrunn i uoverenstemmelse om grenser. Guttorm ble dømt og måtte bøte med 6 riksdaler og 3 ort, det var ” halff theigen giæld (Tegngjæld) och fred kiøb for det drab hand begich på Christen Egeland, effter deromb landzuist och dombs indhold”

Et brodermord i familien.

”Dei drab hverandre på heia her inne.”

I en slektssammenkomst hos onkel Olai på begynnelsen av 1990-tallet kom onkel Olai med en kraftsats om tilstanden i familien i tidligere tider: ”Dei drab hverandre på heia her inne.” Han hadde det så visst ikke med å skryte av familien. I så måte var han realist. Men hvilket drap var det han henviste til?

Stein Tveite fant i sitt arbeid med Venneslaboka to drap på 1600-tallet. Et av disse, det verste, skjedde på Eikeland. Han forteller at i 1657 røk de to eldste guttene, Kristjer og Guttorm, uklar, og Guttorm drepte Kristjer. De to brødrene hadde da sittet en lengre stund på hver sin gård, henholdsvis Eikeland (Kristjer) og Rønninga (Guttorm). Det har vært antydning at årsaken til uenigheten hadde bakgrunn i uoverensstemmelse om hvor grensene mellom gårdene skulle gå. Hvordan drapet foregikk vet vi ikke noe om, men Guttorm ble dømt og måtte bøte med 6 riksdaler og 3 ort. Dette var ”halfv theigen gield (Tegnngjeld) och fred kiøb for det drab hand begich på Christen Egeland, effter deromb landzuist och dombs indhold”

Historikeren Terje Sødal har i boka *Til Skræk og Eksempel. Trolldom, dødsstraff og kriminalitet på Agder ca. 1550 – 1700* tatt for seg teamet dødsstraff. Han nevner ikke drapet i vår familie, men forklarer hvordan drap ble behandlet i samfunnet på 1600-tallet.

Drapet på Eikeland må ha vært et såkalt ”**uforsynet**” drap. Det vil si at det ikke var gjort med forsett. Hvis drapet hadde vært forsettlig, ville det ha endt med halshogging av gjerningsmannen. De fleste drap var ”uforsynte”, de ble begått – som oftest – i fylla i festsammenheng. Mye vold ble begått i slike sammenhenger. Gjerningsmannen ble idømt drapsbøter, kalt tegn og fredkjøp, til kongen og erstatning til den dreptes etterlatte.

”Straks et drap var begått, måtte drapsmannen følge en lovbestemt prosedyre for å ”**lyse**” drapet, det vil si gjøre det offentlig kjent. Dette var en forutsetning for at drapet kunne bli kjent som ”uforsynet”, og at drapsmannen dermed kunne unngå dødsstraff. Drapet skulle helst lyses der drapet fant sted eller på nærmeste gård, og uansett før drapsmannen hadde passert tre gårder. Han skulle lyse det til minst to vitner, og disse ble kalt **viglysingsmenn**. På neste tingmøte pliktet viglysingsmennene å bekjentgjøre drapet.”

Et **gridsbrev** – rettsbeskyttelse og fritak fra straff så lenge saken ikke var avgjort – fra den norske kansleren på kongens vegne måtte skaffes tilveie. Den lokale fogden etterforsket saken som munnet ut i et **provsbrev**. Dette ble sendt til kansleren som avgjorde saken. Drapet på Eikeland var et ”uforsynet” drap og derfor har drapsmannen Guttorm blitt ilagt **tegn og fredkjøp** til kongen. Tegnet var den egentlige drapsbota, mens fredkjøpet ble betalt for at drapsmannen skulle kunne kjøpe sin fred igjen. Et drap var ensbetydende med fredløshet. For den fredløse var all eiendom, rettsbeskyttelse og ære tapt. Den som drepte eller skadet en fredløs ble ikke straffet.

Når fredkjøpet var betalt, var rettsbeskyttelsen gjenopprettet. Kansleren utstedte et **landsvistbrev** til drapsmannen. Landsvist betyr ”**rett til å bo i landet**”. Han hadde dermed dokumentert rett til rettsbeskyttelse. I tillegg fikk drapsmannen et **bøte- og kvitteringsbrev** for innbetalte bøter.

Ei nemnd bestående av slektninger av drapsmannen og den drepte ble nedsatt for å avgjøre

størrelsen på erstatningen til de etterlatte. Nemnda ble oppnevnt av lensherren/amtmanden eller fogden. Det fortelles ikke om noen erstatning i forbindelse med brodermordet på Eikeland i 1657.

Guttorm ble dømt til å bøte med 6 riksdaler og 3 ort - ”halff theigen gield (Tegngjeld) och fred kjøb for det drab hand begich på Christen Egeland...” Guttorm fikk altså bare halv bot. Terje Sødal forteller at det var uvanlig å ilegge halv bot, det vanlige var hel bot på omkring 13 riksdaler. Sødal antyder at siden bota var halvvert, må det ha foreligget formildende omstendigheter – Guttorm kan ha hatt liten betalingsevne. For å antyde straffens størrelse kan det nevnes at verdien av ei ku omkring 1750 var på 3 riksdaler. I stedet for å bøte mer enn fire kyr, ble bota halvert til to – for Guttorm sikkert mer enn nok.

Kristjer Olson Eigeland (død 1657)

Gift med Ragnhild Markusdatter

Barn:

Ola født 1642

Gunnar født 1640 var hos broren

Tone gift med Tollak Rosseland (B)

Åse gift med Knut Auensen Moy (Mosby)

Steivor, enka etter Olav Eigeland, og eldste sønn Kristjer ser ut til å ha sett nok av trette om arv mellom søsken: Skriver og 6 mann holdt skifte etter Olav. Ingen rettsaker kom i ettertid. Steivor og Kristjer delte gården seg imellom. Steivor hadde ynste sønnen Aslak hos seg fra 1645 til ut 50-tallet. (Kristjer ble drept av broren Guttorm i 1657.) Omkring 1660 ble gården delt i i to like store parter, gnr. 1 og gnr. 2. Slik ble det til midt på 1800-tallet.

Ola Kristjerson Eigeland født 1642, fikk halve gården, gnr. 1 (død 1703)

Gift med Anne Olsdatter Augland

Barn:

Kristjer

Ingeborg gift med Gunnuv Olson Jeppestøl

To døtre – ukjent

Ola overtok i arv og kjøpte etter hvert halve gården, 1,5 huder. I 1691 solgte han åsetesretten til den andre halvparten av gården til sin halvbror. I 1694 solgte han hele bruket. Dette er dramatisk, men Tveite antyder en årsak; Ola satt i stor gjeld. Det var gjennom kona Anne Olsdatter at han hadde kommet i dette uføre.

Kristjer, sønn til Ola, og svogeren Gunnuv kjøpte gården tilbake i 1708, og etter at Gunnuv døde, dreiv Kristjer og søstera Ingeborg gården. Kristjer overtok driften av hele gården på 1720-tallet, og gården må ha blitt innløst før 1752.

Kristjer Olson Eigeland, død julehelga 1751

Åste Sjuersdatter Rugenes

Barn:

Ola født 1731, død 1752. Konfirmert 1746 som den fremste av 8.

Åste født 1734 gift med Gunnar Sjuerson Rosseland. Konfirmert 1749 som den fremste av 6.

Sjuer født 1737, vanvittig

Ola født 1742, konfirmert 1758 som den fremste av 8

Kristjer fikk gjennom giftemålet stor arv å forvalte. Dette gjorde han godt og han begynte å låne ut penger.

Tveite har i bygdeboka tatt med noe stoff om kona til Kristjer, Åste Sjuersdatter Rugenes. Etter at mannen døde dreiv hun gården i ti år fram til hun døde i 1762, 60 år gammel. Hun eide halvparten av bruket. Hun tok ikke opp gjeld, men var i stand til å låne ut penger. Da hun døde hadde hun utestående 134 riksdaler. I løpet av de 10 årene hun dreiv gården økte hennes del av gården fra 377 til 406 riksdaler.

Åste eide fire bøker: ”Doctor Medelbyes Huus Postil, Doctor Møllers Huus Postil, Den Aandelig bedendes Kjede, 1 Kirke Bog med stor Stil.”

Ola Kristjerson Eigeland (1742 – 1811)

Ingeborg Åmundsdatter Eigelandsåna født 1745, død i barselseng 1779.

Barn (av sju barn levde tre opp):

Kristjer født 1766, gift med Anne Sjuersdatter Åmdal. Bodde på Eigeland. Hadde radesyke som ung og var kanskje svakelig. Bodde på gården fram til sin død i 1796.

Åmund født 1773, ville ikke ha gården, men lot sin arvedel stå i gården mot å bli forsørget.

Ola født 1776

Ola giftet seg igjen i 1781 med Siri Telleivsdatter, født 1756, død 1784. Vi vet lite om henne. Hun kan ha vært tjenestefante enten hos Ola eller på nabogården.

Eldste bror til Ola Kristjerson, Sjuer, var ikke i stand til å drive gård. Om han heter det at han var ”vanvittig”. Da Ola overtok gården overtok han også ansvaret for broren. Ols søster, Åste, frasa seg arv etter Sjuer, etterat hun hadde fått 86 riksdaler av Ola. Det heter at Ola ”nu har haft vores ældste broder...hos sig til fødselsværd og underholdning, efterdi han formedlest svaghed og vanvittighed ei er i stand til enten at forstaae noget gaardsbrug eller beopagte sit eget bæste...” Ola ville derfor gi Sjuer ”føde og klæde til sin dødedag upaaklagelig, samt efter hans død bekoste ham hæderlig til jorden, og i alle dele omgaaes ham med all broderlig kjærlighed.”

Som vi ser ovenfor vokste bare tre av barna opp. Et barn ble hjemmedøpt og døde i 1764.

Åmund ble født i 1769 og døde etter 9 uker, Åse, født i 1770, døde i 1773, et barn levde tre dager i 1779, Ingeborg døde i barselseng samme år.

Siri fikk to barn: Tosstein født i 1782, døde etter et halvt år. Tosstein født 1783, død 1784 og gravlagt 14 dager etter mora.

Eikeland på 1700-tallet – en sosialhistorisk beretning.

Historien som her fortelles, handler om tippolderfar til Gunnar Eikeland – Ola Kristjerson Eigeland. Han ble født i 1742 og fikk navnet Ola (heretter den yngre), det samme navn som sin ni år eldre bror. Det er eneste gang i slekta at to brødre fikk samme navn mens de ennå var i levende live. Mer vanlig var det at avdøde barn ble oppkalt når nye kom til verden. Det sies ingen ting om at den første Ola var svakelig eller led av noen sykdom. Hans åndsevner må ha vært gode, for han ble konfirmert i 1746, som den fremste av åtte konfirmanter. Nummer to i rekka av barn var Åste, født i 1734 og konfirmert i 1749 som den fremste av 6 konfirmanter dette året. Tredje barnet i søskenflokket kom i 1737, Sjuer. Han omtales som vanvittig. Det fortelles ikke mer om hans lidelse.

Familien på Eikeland hadde på begynnelsen av 1690-tallet gjennomlevd den store krisa – gården måtte selges på grunn av stor gjeld. Like inn på 1700-tallet ble gården kjøpt tilbake, men far til Ola d.y., også han kalt Ola Kristjerson, brukte flere tiår på 1700-tallet på å overta gården og betale gjelda. Han kom ovenpå økonomisk og ble til og med utlåner av penger. Han døde julehelga 1751, og skiftet etter ham ble gjort opp i løpet av 1752. I løpet av 1752 døde også Ola d.y.s eldste bror, han som sannsynligvis skulle ha overtatt gården. Vi vet ingen ting om årsak til dødsfallet.

De ti årene mellom 1752 og 1762 dreiv mor til Ola d.y., Åste Sjuersdatter Rugenes, gården. I skiftet etter mannen hadde hun overtatt verdien av halve bruket. Da hun døde i 1762 satt hun med en større verdi av bruket enn ti år tidligere. Hun må ha drevet det godt, for hun fortsatte som mannen sin å låne ut penger. Da hun døde hadde hun langt over 100 riksdaler utestående.

Ola d.y. og søstera Åste ser ut til å ha hatt gode åndsevner. Åste ble gift med Gunnar Sjuerson Rosseland og flyttet fra gården antagelig omkring 1760, før mora døde i 1762. Åste, frasa seg på et tidspunkt arv etter broren Sjuer, etter at hun hadde fått 86 riksdaler av Ola d.y. Det heter at Ola d.y. ”nu har haft vores ældste broder....hos sig til fødselsværd og underholdning, efterdi han formedlest svaghed og vanvittighed ei er i stand til enten at forstaae noget gaardsbrug eller beopagte sit eget bæste...” Ola ville derfor gi Sjuer ”føde og klæde til sin dødedag upaaklagelig, samt efter hans død bekoste ham hæderlig til jorden, og i alle dele omgaaes ham med all broderlig kjærlighed.”

Ola d.y. giftet seg i 1763 med Ingeborg Åmundsdatter Eigelandsåna. Han var da 21 år og den som dreiv gården på Eikeland. Ingeborg var 18 år da hun giftet seg. Hun ble konfirmert 1760 som nr. 2 av 5 konfirmanter.

I 1764 kom det første barnet. Barnet som står oppført uten navn, må ha vært svakelig. Det ble hjemmedøpt og døde kort etter. I 1766 kom neste barnet, Kristjer. Han vokste opp, men fikk på sesjon i Lillesand i 1783 konstatert radesyke. Han må ha vært svakelig, men ble gift med Anne Sjuersdatter Åmdal. De bodde på Eikeland livet ut. Kristjer døde i 1796, 30 år gammel. Det sies ingen ting om barn i ekteskapet, men at han døde gjeldfri.

Tredje barnet het Åmund, antagelig oppkalt etter morfaren, og ble født i 1769. Han døde etter 9 uker. Åse kom til verden i 1770, og døde tre år gammel. Samme år som Åse døde ble Åmund født. Han levde opp, men ville seinere ikke ha gården. Han lot derimot sin arvedel bli stående i gården mot å bli forsørget av faren og broren. Nest siste barnet var Ola, født i 1776, olderfar til Gunnar Eikeland, og den som kom til å ta over gården. Siste barnet har ikke noe navn, men ble født i 1779 og overlevde sin mor med tre dager – mor Ingeborg døde i barselseng.

Ola d.y.s sorg over kone og fire barn som døde over en periode på 15 år må ha vært stor. I tillegg til denne sorgen hadde Ola ansvaret for sin vanvittige bror. To år etter kona og siste barnets bortgang giftet Ola d.y. seg med Siri Telleivsdatter Hun var 14 år yngre enn Ola og må ha vært enten tjenestejente hos Ola eller på nabogården. I 1782 kom Tosstein til

verden, men han døde etter et halvt år. En ny Tosstein ble født året etter, men han døde i 1784 – gravleggelsen skjedde 14 dager etter mora Siris begravelse.

Ola var i 1784 42 år. Han lider ingen nød materielt. Han sitter godt i det økonomisk som eier av en gård. Men han har opplevd hendelser og levde under påkjenninger som sikkert ikke var ekstraordinært på 1700-tallet, men som 250 år seinere oppleves som hjerteskjærende. Han hadde som 9-åring mistet sin far, året etter døde broren, navnebroren. Som 20-åring opplevde han at hans mor døde. Hun hadde drevet gården på hans og familiens vegne. Giftemål brakte sikkert stor lykke inn i livet hans, men det å oppleve på 20 år at seks av hans barn dør som små og at hans to koner i denne perioden går bort, må ha gjort store innhogg i livsmot og livsvilje. I tillegg til dette hadde han ansvaret for sin såkalte vanvittige bror. To av sønnene, en som ikke ville og en som ikke på grunn av sykdom, kunne overta gården, var vel heller ikke lett å komme til rette med. Hans store trøst må ha vært hans yngste gjenlevende sønn, Ola. Han tegnet bra og tok etter farens død i 1811 over gården.

Ola Olson Eigeland

Gift 1811 med Anne Johnsdatter Stølen (Øvrebø)

Barn (To barn levde ikke opp: Jon født 1816, levde 14 dager, Jon født 1820, levde 5 uker):

Ola født 1812, konfirmert 1827 som nummer 2 av 9: ”Af god Kundskab, og meget god Opførsel.”

Ingeborg født 1813 gift med Torgjus Johnsen Ås (Birkenes). Konfirmert 1828 som nummer 2 av 9: Af meget god Kundskab og god Opførsel.” De nygifte bosatte seg på Eikeland og etter fem og en halv måned kom tvillingene Birte og Anne som levde henholdsvis 7 og 11 uker. Siden flyttet familien til Ås i Birkenes.

Inger født 1817 gift med Markus Ommundsen Moseid. Konfirmert 1831 som nummer 2 av 8: God Kundskab og god Opførsel

For 29. november 1831 foreligger følgende oversikt over en handel Ola Olsen hadde hos Edvard Dahl/O.A.Strømme: ”8 pund kaffi, 1 pund melis 26 skilling, $\frac{3}{4}$ pund puddersukker 18 skilling, allehånde 6 skilling, pepper 6 skilling, ingefær 4 skilling, kanel 6 skilling, 25 pottar brennevin 5-100, kavringar (”tvebakker”) 12 skilling, tobakk 24 skilling, 2 brennevinsglas 18 skilling, silkeband 24 skilling. I hopes 9 speciedaler og 92 skilling.”

I 1847 ga Ola og Anne fra seg gården til deres eldste sønn Ola. 400 speciedaler var prisen i tillegg til at Ola og Anne skulle ha”den østre stue og kammers i gaardens vaaningshuus...”

Ola Olson Egeland (1812-1863)

Gift med Inger Johnsdatter Ås, død 1859.

Barn (To barn levde ikke opp, Jon født i 1841, død 27.12.1846, Ommund født 1846, død 2.1.1847. Begge døde i meslinger.):

Ola født 1835 på Ås. Konfirmert 1849 som den fremste av 9: ”Udmerket godt.”

Anne født 1837 gift med lærer Fredrik Kristensen (Flekkerøy). Konfirmert 1852 som nr. 4 av 15: ”Udmerket godt.”

Berte Helene født 1840. Konfirmert 1854 som nr. 3 av 13: ”Udmerket godt.”

Kristen født 1844, var student 1865, og hjemme i julehelga.

Inger Johanne født 1848, tjente hos broren i 1865

Ola og Inger giftet seg i Birkenes og bodde på Ås den første tida. I 1836 kom de tilbake til Eikeland, og bodde som inderster fram til overtakelse av gården i 1847.

I 1857 var Ola med i herredsstyret

Det ble trette mellom arvingene om innløsningstaksten på gården, derfor ble det holdt overtakst. Ola fikk gården til innløsning for 8000 speciedaler.

Ola Olsen Egeland (1835-1911)

Gift 1862 med Inger Marie Gunnersdatter Moseid født 1838.

Barn:

Olav født 1865, fikk bnr. 5.

Inger født 1863

Gunnhild født 1871

Gunnar født 7.12.1882, fikk gnr. 1

I 1865 drev Ola Olsen gården med fire tjenestefolk. Ola var med i Bondevenforeningen fra etableringen i 1869 til 1871. Bondevennforeningene i Norge har sin bakgrunn i Søren Jaabæks bevegelse fra 1865 til utpå 1870-tallet og ses på av historikerne som en av forløperne til partiet Venstre i Norge.

Ola Sjuersen Egelandssaa (1845-1907)

Gift 1876 med Inger Tomine Ommundsdatter Vennesla (Inger med Åna) født 9.1.1859 (død 1919.)

Barn:

Syvert født 13.3.1878

Ommund født 14.1.1880

Thone Anette født 29.10.1881 (I kirkeboka skrives Tone med h)

Ole Johan født 24.4.1884

Torborg født 2.1.1887

Ragnhild født 19.1.1891

Egelandssaa ca 1917: Syvert, Ommund, Inger, Tone Anette, Torborg, Ragnhild.

Etterkommere etter Tone Anette og Gunnar Eikeland.

Gunnar Eikeland født 7.12.1882

Gift 25.5.1906 Tone Anette Olsen Egelandssaa født 29.10.1881

Barn:

Olav født 19.3.1907

Inger Margrete født 10.6.1908, død 16.5.1916 (Dødsårsak: hjernebetennelse)

Ingebjørg født 28.10.1909

Olaug født 25.10.1911, død 4.2.1916 (Dødsårsak: Difteri, død i Kristiansand)

Ragnhild født 1.9.1913, død 18.9.1914 (Dødsårsak: Hjernebetennelse)

Olai Ingemar født 23.7 1915, overtok gnr. 1

Ivar født 29.5.1917 fikk bnr. 6

Inger Margrete født 8.10.1919

Olaug født 11.7.1922

Ragnhild født 26.10.1925

Gunnar og Tone Anette Eikeland med sju av barna ca. 1950

Bestefar Gunnars 90-årsdag: Barn og svigerbarn

Olav Eikeland født 19.03.1907(død 10.11.1958)

Gift 7.12.1935 med Randi Due Tharaldsen født 24.1.1910 (død 24.3.1972)

Barn:

Tor Einar født 24.1.1937

Gunnar 21.4.1940

Ellen Margrethe "Lillesøster" 1946.

Gunnar "Labbin" Eikeland

Om Olav Eikeland

Min far var eldste sønn av Tone Anette og Gunnar. Han var den som fikk utdannelse og endte opp som lege, først og fremst i Vennesla. Det var stort å ha en medisinerstudent i slekta, og dette fikk forskjellige utslag. Onkel Ivar sa det på sin måte: "Du veid, mi måtte feie te saga når han kom heim. Dette replikksterke uttrykket som særlig kjennetegnet onkel Ivar og bestefar Gunnar, kjennetegnet også min far. Fra oppveksten fortelles det at han satte navn på søsknene sine, hans yngste søster fikk navnet Simonsen av en eller annen grunn, og Olaug fikk navnet Lokka. Om kvelden like før de skulle gå til sungs, kunne han utbryte: Nå he me hatt det rade i heile kveld, nå ska me ha det rade igjen.

Min far hadde som lege i Vennesla et stort distrikt, deriblant Ivealand. Under krigen måtte han på sykebesøk i Iveland. Det var midt på vinteren og svinaktig kaldt. Han bestilte drosje og Kristian Vetrus stilte med vedgassdrevet bil. Noen husker hvordan varmeapparatene virket i disse bilene – bare kaldt og iskaldt. Etter en lang og kald kjøretur fant de huset og far forsvant med kofferten inn i huset, Vetrus ble sittende i bilen. Det varte og det rakk, men så til slutt kom han ut og kommenterte: galt hus.

Min mor var i en periode kontordame hos min far. Hun var som kjent en noe finere

Kristiansandsdame og var nok vant med en annen type framferd og språkbruk enn det enkelte pasienter stod for. Ved et tilfelle kom en pasient til kontoret og bidro med følgende: De æ den samme driden igjen! Hun så at han ikke så godt ut, så min mor fikk lurt seg inn til dokteren og sa: “Det er en mann her som ikke ser så bra ut, det er visst noe med magen eller avføringen.” Det viste seg at det var ørevoks.

Samme mannen kom en gang men noen forskrekkelige smerter i foten. Han fikk beskjed om å ta av seg skoen og sokken, men foten var så svart og luktet så vederstyggelig. “Nei, denne foten vil æ ikkje undersøke før du he vaska deg,” sa min far. Det må jo sies at de to kjente hverandre. Theodor, som han het, syntes det var rimelig, gikk hjem og vasket seg, kom tilbake. Foten ble undersøkt, men da han ville sammenlikne med den andre foten, så var den slett ikke vasket.

Ved et tilfelle måtte min far ut i øyeblikkelig hjelp. En dame hadde satt seg på en stråleovn. Hun lå forståelig nok på senga med enden i været. Da min far ved selvsyn fikk se fua utbrøt han: “Nei, det er forsyne mæ den styggaste fua æ he sett.”

Den siste historien handler om jenta som fortalte at hun følte seg så rar og urolig i magen at det føltes som om en ful fløy rundt der inne. Min far kommenterte følgende: “Ja, ja du vil i alle fall merke når den flyr ut igjen.”

Tor Einar Eikeland født 24.1.1937

Gift 1961 med Kari Ingebjørg Haraldstad født 16.11.1935

Barn:

Olav født 9.11.1962

Anne Sofie født 4.4.1966

Andreas 15.6.1969

Olav Eikeland født 9.11.1962

Gift 1987 med Inger Marit Arnestad født 25.5.1960

Barn:

Birgit Arnestad Eikeland født 16.2.1991.

Tor Olav Arnestad Eikeland født 8.1.1994.

Gerda Arnestad Eikeland født 28.4.1996

Anne Sofie Eikeland Benitez født 4.4.1966

Gift 1989 med Jose Antonio Benitez født 29.4.1966

Barn:

Kari Johanne Eikeland Benitez født 10.11.1991

Daniel Eikeland Benitez, født 22.9.1995

Tobias Rafaël Eikeland Benitez, født 17.4.2005

Andreas Eikeland født 15.6.1969

Gift 1997 med Anne Lene Malmer født 12.7.1970

Barn:

Ingeborg Malmer Eikeland 9.12.1999

Haakon Malmer Eikeland 16.5.2002

Sigurd Malmer Eikeland 11.5.2007

Gunnar Eikeland født 21.4.1940 Gift 18.4.1964 med Ellen Gundhild Dale født 7.7.1940 Barn: Randi født 1.3.1966 Gunnar født 10.6.1968 Anne Gyro født 2.5.1971
Randi Eikeland født 1.3.1966 Samboer med Vidar Myrnes til 2005 Gift 2007 med Clas Brotkorb Barn: Erlend Eikeland Myrnes født 23.9.1989 Oda Eikeland Myrnes født 4.1.1994
Gunnar Eikeland født 10.6.1968 Gift 2003 med Maydis Torres Claro Eikeland (født på Cuba) Barn: Gunnar Tørres Eikeland født 20.5.2006
Anne Gyro Karlsen født 2.5.1971 Gift 1997 med Knut Eilert Karlsen født 5.4.1971 Barn: Ellen Marie Karlsen født 5.6.1998 Jan Olav Karlsen født 12.2.2002 Johannes Karlsen 31.8.2004
Inger Margrethe Lauvland født 1946 Gift 1967 med Jørgen Lauvland født 1943 Barn: Randi født 1968 Margrethe født 1972 Hilde født 1975 Andreas født 1976
Randi Lauvland Sundby født 1968 Gift 1998 med Hans Jacob Sundby født 1965 Barn: Ingerlinn Sundby født 2000 Veline Sundby født 2002 Karolina Sundby født 2005 Hans Olai Sundby født 2007 Hans Julius Sundby født 2009
Margrethe Røed født 1972 Gift 1996 med Andreas Røed født 1970 Barn: Jørgen Røed født 1999 Karianne Røed født 2001

Eirik Rød født 2004
Hilde Lauvland Andresen født 1975 Gift 2003 med Svein Alfinn Andresen født 1967 Barn: Ingrid Andresen født 2004 Helene Andresen født 2007 Kristine Andresen født 2010
Andreas Lauvland født 1976 Gift 2002 med Karen Margrethe Lauvland (født Strand) født 1979) Barn: Malene Lauvland født 2006 Eivind Lauvland født 2008 Kamilla Lauvland født 2011

Olav og Randi Eikeland

Tor Einar og Kari Eikeland

Olav Eikeland og Inger Marit Arnestad med familie

Anne Sofie Eikeland og Jose Antonio Benitez med familie

Andreas Eikeland og Anne Lene Malmer med familie

Gunnar og Ellen Eikeland med familie

Inger Margrethe og Jørgen Lauvland med familie

Ingebjørg Ringøen født 28.10.1909, død 15.19.1997

Gift 30.10.1936 med Sjur Magnus Ringøen født 22.7.1906, død 25.10.1977

Barn:

Gunnar Sjur født 5.8.1937

Kari Andrea født 7.11.1938

Anton Martin født 27.9.1940

Svein Ommund født 20.6.1946

Gunnar Sjur Ringøen født 5.8.1937

Gift 1959 med Torbjørg Lillian Haanes født 8.7.1937

Barn:

Bente Ruth født 30.12.1961

Kjetil Sjur født 21.4.1963

Siren Ingebjørg født 24.5.1965 Kjartan Sjur født 6.4.1969
Bente Ruth Ringøen født 30.12.1961 Gift 1987 med Øystein Hegen født 14.4.1961 Barn: Ane Cathrine født 25.2.1989 Ingvild Tonette født 15.4.1991 Eivind Kristian født 12.8.1994
Kjetil Sjur født 21.4.1963 Gift 1988 med Maria Ingebretsen født 8.1.1964 Barn: Lillian Magrete født 7.11.1994 Gunnar Sjur født 1.10.1996
Siren Ingebjørg Sørfonden Ringøen født 24.5.1965 Gift 1987 med Tor Ingebretsen født 25.12.60, død 29.3.1994 Gift 2003 med Per Johannes Sørfonden født 8.11.1956 Barn: Jon Magnus Ringøen født 11.7.1987 Ingebjørg Kristine Ringøen Ingebretsen født 29.8.1991 Johannes Ringøen Sørfonden født 12.5.2005
Kjartan Sjur født 6.4.1969 Gift 1989 med Berit Halvorsen født 30.12.1967 (skilt 2006.) Barn: Halvor Sjur født 14.11.1991 Marta H. født 19.10.2000

Kari Andrea Aulin født 7.11.1938 Gift 1962 med Birger Aulin født 24.8.1934 Barn: Kjersti født 3.4.1963 Bård Sigurd født 21.6.1965
Kjersti Aulin født 3.4.1963 Gift 1985 med Vidar Heggem født 19.3.1958 Barn: Karianne født 5.8.1989 Pernille født 13.5.2001
Bård Sigurd født 21.6.1965 Gift 1990 med Lisbeth Ljones født 2.10.1964 Barn: Ida født 11.7.1992 Marte født 11.7.1992 Henriette født 4.12.1996 Andrea født 1.4.2004

Trine A. Aulin født 10.9.1967
Gift 1990 med Marvin Halleraker født 28.11.1962
Barn:
Maren født 19.4.1992
Nora født 30.9.1995
Guro født 27.10.1997
Åsmund født 10.10.2001

Anton Martin Ringøen født 27.9.1940
Gift 1962 med Esther Berit Mosvold født 21.4.1939
Barn:
Grethe Helene født 10.7.1963
Geir Magnus født 21.7.1964
Trond Anton født 8.10.1970
Tone Anette født 14.11.1967
Tor Espen født 6.11.1974

Grethe Helene Ringøen født 10.7.1963
Gift 1989 med Alf Steinar Vikeså født 10.8.1956
Barn:
Nicolai R. født 3.12.1990
Andrea R. født 23.1.1992
Jonas R. født 2.8.1995
Helene R. født 30.6.1998

Geir Magnus født 21.7.1964
Gift 1990 med Janne Mesel født 21.5.1967 (skilt 2007)
Barn
Sjur Magnus født 9.3.1993
Thea Tonette født 25.7.1994
Synne Linnea født 31.12.1997
Emma Justine født 16.10.1999

Trond Anton født 8.10.1970
Gift 1996 med Åslaug Nylund født 9.7.1970
Barn:
Anton Martin født 7.12.1998
Nils Gunnar født 26.2.2001
Sigurd født 15.9.2002
Johannes født 20.1.2007

Tone Anette R. født 14.11.1967
Gift 1997 med Lars Erik Baller født 24.9.1964
Barn:
Josva Torrey R. født 24.8.1998
Lars Anton R. født 23.9.2000
Paul Magnus R. født 8.7.2002

Tor Espen født 6.11.1974
Gift 1998 med Janne Merethe Sødal 25.7.1974

Barn: Julie Bolette S. født 24.12.2000 Ole S. født 26.8.2002 Jenny S. født 22.11.2005 Ludvig S. født 17.6.2009
Svein Ommund Ringøen født 20.6.1946 Gift 1967 med Berit Johanne Bryde 21.7.1945 Barn: Svein Tore født 22.12.1967 Arne Magnus født 17.3.1969 Morten Johan født 29.5.1972
Svein Tore 22.12.1967 Gift 1999 med Marie Nygård 26.11.1972 Barn: Johanne født 21.4.2001 Sigurd født 1.11.2003 Nils født 23.3.2009
Arne Magnus født 17.3.1969 Gift 1995 med Elisabeth Lundevold født 21.9.1971 Barn: Ingrid Louise født 25.8.1997 Jon Markus født 9.2.1999 Svein Fillip født 28.9.2001 David Olai født 22.6.2007
Morten Johan født 29.5.1972 Gift 2000 med Siv Hege Mjåtveit født 19.4.1974 Barn: Signe Johanne født 28.9.2009

Gunnar Sjur og Torbjørg Ringøen med familie

Kari og Birger Aulin med familie

Anton og Esther Ringøen med familie

Ommund og Berit med familie

Olai Ingemar Eikeland født 23.7.1915 (død 14.4.2003)
Gift med Ragnhild Bjørndal født 28.3.1914 (død 1.6.1982)

Ivar Eikeland født 27.5.1917 (død 22.1.1995)
Gift med Åslaug Fjellestad født 7.9.1920
Barn:
Gunnar født 2.10.1942
Oskar født 25.11.1943
Tone Astrid født 27.9.1945
Olga født 1950, død 1961
Odd Ivar Eikeland født 5.7.1959

Gunnar Eikeland født 2.10.1942
Gift med Anne Lill Gundersen født 8.5.1940
Barn:
Olga født 30.3.1967
Anne Gunn født 13.3.1968
Ivar født 18.8.1969
Kåre født 29.8.1970
Arnchild (Nille) født 24.11.1972

Olga Lindekleiv født 30.3.1967 Gift med Tore Lindekleiv født 24.8.1962 Barn: Ruben Lindekleiv født 26.12.1987 Anders Lindekleiv født 16.10.1990 Tonje Lindekleiv født 9.3.1992
Anne Gunn Winther født 13.3.1968 Gift med Arnt Marelius Winther født 16.8.1963 Barn: Arnt Gunnar født 11.9.1996 Anne Lill født 15.9.1999
Ivar Eikeland født 18.8.1969 Gift med Unni Eikeland (født Fjellestad) født 28.12.1973 Barn: Pernille født 1.7.1999 Anniken født 10.8.2000
Kåre Eikeland født 29.8.1970 Gift med Lillian Eikeland (født Simonsen) født 12.1.1971 (Skilt) Barn: Stine født 5.2.1997 Steffen født 2.8.2000
Arnhild (Nille) Høyåsen født 24.11.1972 Gift med Jostein Høyåsen født 22.10.1968 Barn: Maria født 16.10.1999 Mads født 16.7.2001 Erik født 16.7.2001
Oskar Eikeland født 25.11.1943 (død 18.5.2007.) Gift 1977 med Solbrith (født Lunde) født 20.12.1952, Barn: Anne Louise Eikeland født 22.4.1978 Arne Wiktor Eikeland født 14.1.1981
Anne Louise født 22.4.1978 Gift med Knut Rasmussen født 21.11.1967, gift 06.5.2006 (separert) Barn: Oskar Sebastian Eikeland Rasmussen født 26.5.2000 Tuva Louise Eikeland Rasmussen 26.9.2005
Arne Wiktor født 14.1.1981 Samboer med Kristin Tangen født 10.3.1982, Barn: Magnus Eikeland f. 10.3.10

Tone Astrid Eikeland Sordal født 27.9.1945

Gift 1967 med Åmund T. Sordal født 9.6.1941.

Barn:

Åslaug født 10.10.1968

Sigrid født 27.10.1969

Tarald født 1.8.1972

Ragnhild født 4.6.1975

Åslaug født 10.10.1968

Gift med Nils H. Uppstad, skilt.

Barn:

Jan Erik født 24.10.1989

Silje født 31.10.1991

Tarald født 1.8.1972

Samboer med Tina Løype Petterson født 5.4.1977

Barn:

Vetle født 3.8.2009

Pia født 1.8.2010

Ragnhild født 4.6.1975

Gift med Oddmund Haugen, skilt

Barn:

Malin født 17.5.2000

Samboer med Olav Nomeland født 12.6.1968

Barn: Anja født 28.6.2006

Olga født 1950, død 1960**Odd Ivar Eikeland 05.7.1959**

Gift med Ragnhild Eikeland 20.1.1961

Barn:

Sissel født 17.6.1986

Anette født 12.5.1989

Håvard født 22.4.1991

Mari født 4.3.1993

Gunnar og Anne Lill Eikeland med familie

Olga og Tore Lindekleiv med familie

Anne Gunn og Arnt Marelius Winther med familie

Ivar og Unni Eikeland med familie

Kåre Eikeland med familie

Arnhild og Jostein Høyåsen med familie

Oskar og Solbrith Eikeland med familie

Tone Astrid og Åmund med familie

Tone Astrid og Åmund Sordals barnebarn

Fire generasjoner Sordal – Eikeland

Siste barnebarn på Sordal

Olga Eikeland

Odd Ivar og Ragnhild Eikeland med familie

Inger Margrethe Sandvand født 8.10.1919 (død 1997)

Gift med Lars Sandvand født 11.2.1915 (død 1976)

Barn:

Tone Bjørg født 10.11.1944

Ole Johan født 23.2.1947

Leif Gunnar født 2.3.1952

Liv Ingeborg født 30.1.1955

Elisabeth født 27.5.1959

Tone Bjørg Sandvand født 10.11.1944

Gift 1967 med Bjørn Dahlen født 18.7.1944

Barn:

Reidun født 14.8.1969

Håvard født 14.2.1973

Lars født 7.5.1977

Inger Anette født 18.10.1978

Reidun Sandvand Dahlen født 14.8.1969

Gift 2003 med Edmond David Sullivan født 9.7.1971

Barn:

Edmond Kristoffer Sullivan født 10.10.2004

Ryan Thomas Sullivan født 14.5.2007

Håvard Sandvand Dahlen født 14.2.1973

Gift 2009 med Astrid Thorstensen født 16.3.1979

Barn:

Tora Sandvand Dahlen født 19.7.2008

Lars Sandvand Dahlen født 7.5.1977

Samboer med Tone Tjelta født 28.1.1978

Barn:

Oda Kristine Tjelta Dahlen født 14.12.2007

Andreas Tjelta Dahlen født 20.5.2009

Inger Anette Sandvand Dahlen født 18.10.1978

Gift 2009 med Zelalem Mulugeta født 4.3.1975

Barn:

Jonas Sandvand-Mulugeta født 27.11. 2008

Ole Johan Sandvand født 23.2.1947

Gift med Karin Garcia de Presno Sandvand født 6.4.1949

Barn:

Jon født 19.12.1980

Heidi født 31.12.1982

Ingvild født 19.3.86

Jon Sandvand født 19.12.1980

Gift med Ida Skumlien Sandvand født 1.11.1984

Heidi Sandvand Hegertun født 31.12.1982
Gift med Kristian Hegertun født 20.5.1980

Leif Gunnar Sandvand født 2.3.1952

Gift 1975 med Inger Margrethe Sandvand (født Larsen) født 29.11.1951.

Barn:

Sigrid født 31.10.1976

Lena født 9.5.1983

Sigrid Sandvand født 31.10.1976

Gift 2005 med Vegard Leines født 6.12.1974.

Barn:

Isak Johannes Sandvand Leines født 21.1.2008

Lena Sandvand født 9.5.1983

Samboer fra september 2010 med Kai Kenneth Hanson født 29.8.1977

Liv Ingeborg Sandvand født 30.1.1955

Gift 1977 med Hans Petter Hergum født 29.8.1953

Barn:

Kristoffer født 3.5.1979

Anders født 4.10.1983

Ole Petter født 15.9.1986

Tone Bjørg og Bjørn Dahlen med familie. Elisabeth Sandvand nummer fire fra høyre.

Ole Johan og Karin Sandvand med familie

Leif Gunnar og Inger Margrethe med familie

Liv Ingeborg og Petter Hergum med familie

Olaug Hammersmark født 11.7.1922

Gift med Birger Hammersmark født 26.7.1922 (død 2003)

Alf Petter født 4.4.1947

Gunnar født 17.5.1951

Inger Johanne født 10.3.1953

Tone født 1.9.1956

Ragnhild født 12.5.1963

Alf Petter Hammersmark født 4.4.1947

Gift 1977 med Anne Marit Frigstad født 22.4.1954

Barn:

Knut født 18.3.1979

Marie født 15.3.1981

Ingrid født 15.3.1984

Hans Petter født 12.2.1989

Håkon, født 20.5.1993

Marie født 15.3.1981

Gift 2004 med Thomas Gjesteland født 10.4.1981

Barn:

Mathilde født 27.1.2007

Johan født 12.11.2008

Ingrid født 15.3.1984

Gift 2009 med Rune Halvorsen født 25.12.1980

Gunnar Hammersmark født 17.5.1951

Gift 1973 med Liv født 3.12.1951

Barn:

Kristin født 23.1.1976

Hege født 14.3.1978

Elisabeth født 24.5.1984

Kristin født 23.1.1976

Gift 2002 med Eirik Vestvik Steen født 20.2.1977

Barn:

Philip født 25.6.2004

Julie født 11.3.2007

Hege født 14.3.1978

Gift 2007 med Ron Nordhagen født 10.5.1973

Barn:

Anton født 13.5.2010

Elisabeth født 24.5.1984

Kjæreste med Eirik Winsnes født 26.2.1983

Inger Johanne Hammersmark Kristiansen født 10.3.1953

Gift 1978 med Arne Kristiansen født 10.3.1951

Barn:

Ingebjørg født 1.5.1979

Audun født 8.10.1981

Johan født 18.9.1984

Ingebjørg født 1.5.1979

Gift 2001 med Knut Inge Anvik Johansen født 12.2.1976.

Barn:

Tuva født 1.2.2007

Jacob født 28.2.2009

Audun født 8.10.1981

Gift 2009 med Ingrid Bredvei født 28.8.1983.

Johan født 18.9.1984

Forlovet med Maria Valen Senstad Levernes født 18.6.1985. Bryllup 4.08.2011

Tone Hammersmark født 1.9.1956

Gift 1979 med Aksel Owe Olsen født 28.11.1947

Barn:

Ingun født 4.3.1981

Kjetil(født 29.12.1982

Eivind født 25.2.1986

Mathias født 14.1.1992

Morten født 14.1.1992

Ingun Hammersmark Nikolaisen født 4.3.1981
Gift 2008 med Jens Hammersmark Nikolaisen født 18.7.1979.
Barn:
Adam født 23.2.2010

Ragnhild Sandstad, født 12.5.1963

Gift 1985 med Sigvar Sandstad født 2.12.1960

Barn:

Eirik Sandstad født 4.6.1986

Henrik Sandstad født 2.5.1989

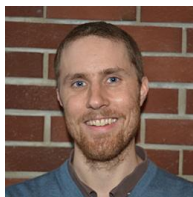
Olav Sandstad født 1.11.1991

Johan Sandstad født 5.7.1994

Sigurd Sandstad født 17.5.2001

Eirik Sandstad født 4.6.1986

Gift 2010 med Karen Ytreland fra Karmøy født 20.3.1987

Alf Petter og Anne Marit Hammersmark med familie

Gunnar og Liv Hammersmark med familie

Inger Johanne og Arne Kristiansen med familie

Tone Hammersmark og Aksel Olsen med familie

Ragnhild og Sigvar Sandstad med familie

Ragnhild Justvik født 26.10.1925 (død 1984)

Gift 1954 med Jørgen Nilsen Justvik født 13.7.1922. (Død 24.9.1998)

Barn:

Tone Anette født 20.8.1955

Nils Martinius født 16.3.1957

Jens Olai født 3.12.1960

Tone Anette Justvik født 20.8.1955

Gift 1990 med Volker Mika (skilt)

Nils Martinius Justvik 16.3.1957

Gift 1984 med Nina Paschen Knudsen født 8.10.1958

Barn:

Rikke Ellnora Paschen født 19.11.1985

Jørgen Paschen født 1.2.1989

Jens Olai Justvik født 3.12.1960

Gift 1997 med Anne Kristine Gundersen født 2.10.64

Barn:

Anne Martine født 23.7.2001.

Olai Martinius født 16.5.2003

Justvikene: Tone Anette, Nils Martinius og Nina og Jens Olai og Anne Kristine med familier. Klaffen nederst til venstre i bildet.

Nils Martinius Justvik: En historie om mormor Tone Anette.

Familien Eikeland antakelig sommeren 1927. Fra venstre: Olav (20 år), Olai (12 år), bestemor Tone Anette, Inger (8 år), Ragnhild (2 år), bestefar Gunnar, Ivar (10 år), Olaug (5), Ingebjørg (18 år)

Bildet av familien Tone Anette og Gunnar med 7 barn er antagelig fra sommeren 1927. I den grad det er mulig å vurdere framtrer bestemor, i en alder av 45 år, som sliten på bildet. Hun kom til å leve nærmere 25 år etter at bildet er tatt, livet ble forhåpentligvis lettere enn det til da hadde fortont seg.

Som 25-åring giftet hun seg med bestefar, og vi kan, som onkel Olai har bedyret, anta at ekteskapet var godt. Fruktbart var det – ti barn forteller om det. Omtrent et år etter giftemålet, i 1907 fødte hun sitt første barn, Olaf. (I kirkeboka står det f og ikke v.) Omtrent 18 år seinere fødte hun sitt siste og tiende barn, Ragnhild, min mor. I underkant av hvert annet år fødte hun et barn. Men alle barna levde ikke opp – tre av jentene døde som små. Disse tre ble igjen kalt opp gjennom de tre siste jentene som ble født – Inger, Olaug og Ragnhild. Det var vanlig å gjøre det på den måten. Det må ha vært et forferdelig tap, men ikke uvanlig i samtiden, å miste de tre jentene i på under to år.

Den første av de tre jentene som døde var Ragnhild, født 1.9.1913. I følge kirkeboka døde hun av "hjernebetennelse", ett år og 17 dager etter at hun ble født. En måned eller to etter dødsfallet må bestemor ha blitt gravid – med Olai som ble født 23. juli 1915. Siden eldste sønn Olaf var oppkalt etter farfaren, ble nest eldste oppkalt etter morfaren. Morfar og farfar hadde samme navn, så da fikk den nest eldste sønnen det latinske navnet for Ole, Olai.

Olai hadde så vidt passert et halvt år, så må Olaug ha fått difteri. Hun døde den 4. februar 1916, i følge kirkeboka i Kristiansand på sykehuset der. Hun ble tre og et halvt år gammel.

Det går ikke mer enn tre måneder, Olai er fortsatt under året, så døde Inger Margrete, den 16. mai 1916, nesten åtte år gammel. Dødsårsaken var etter kirkebøkene den samme som for Ragnhild under to år tidligere – ”hjernebetennelse.”

Fra oppveksten husker jeg at bestefar fortalte en historie fra dødsleiet til ei av disse tre, det må ha vært Inger Margrete som ble tett på åtte år da hun døde. Da bestemor og bestefar forstod at livet gikk mot slutten samtalte de med Inger om det som skulle skje og sa til henne at hun snart ville forlate dem og dra hjem til Jesus. Da skal hun visstnok ha sagt at hun veldig gjerne ville ha vært hos dem, men at det kanskje var best å komme hjem til Jesus.

Det fantes få grunner til feiring den 17. mai 1916 i familien på Eikeland - sykdom og død hadde på mindre enn to år halvert barneflokket på seks. Det må ha hvilt et dystert skjær over livet på gården, og tanken på om flere ville ta avskjed med livet kan ikke ha vært langt unna. Det ble heldigvis ikke så, mormor ble gravid med han som skulle bli den desidert lystigste av barna på Eikeland – Ivar. Ivar ble født i slutten av mai, omtrent et år etter at Inger Margrete ble gravlagt. To år deretter kom en ny Inger Margrete til verden. Hun var den første av de tre avdøde jentene som ble oppkalt. Sommeren 1922 kom Olaug til verden, og i 1925, den 26. oktober, kom Ragnhild, min mor, oppkalt etter den første av jentene som døde.

I underkant av to år etter at min mor ble født er bildet jeg har henvist til tatt. Mormor har vært gjennom 10 svangerskap, og tre av barna, som hun har båret under sitt hjerte, var ute av historien. Dette er langt mer enn hva en mor skal utsettes for. Barn skal overleve sine foreldre, de sju siste barna overlevde sin mor. Helt mot slutten av livet undret tante Ingebjørg (Ringøen) seg over hvordan familien, ikke minst mormor, kom gjennom tapet av tre uvurderlige småjenter; Æ begriper ikke håssen me kom gjennom.

Like etter at Olaug var født sommeren 1922 skulle det være dåp i familien på Eikeland. Det naturlige ville være dåp i kirken – Vennesla kirke. Men bygda hadde fått ny sogneprest, den liberale teologen Einar Edwin. Bestefar Gunnar hadde vært medlem av menighetsrådet fram til utnevnelsen av Edwin, men med en så liberal sogneprest ville ikke bestefar tilhøre statskirken lenger: Han og hele hans hus forlot statskirken og meldte seg inn i Firkirken. Bestemor Tone vegret seg mot frikirkemedlemskap og dåp av Olaug i Frikirken, men var lydig mot sin mann. Presset fra både ektemann og familie var sterkt og tungt. ”Det vil være fryktelig å kjøre forbi kirken for å døpe barnet i Frikirken,” uttalte hun. Dette kunne det lett bli en ordning på mente svogeren Lars Berg, som året før hadde gått inn i Frikirken med ”hele sitt hus”. ”Jeg forretter dåp her hjemme på gården, så slipper du hele lidelsen med å kjøre forbi kirken i bygda,” mente svogeren. Hjemmedåp ble det, – og hun som ble døpt ble endatil kona til en av forstanderne i Frikirken, Birger Hammersmark. Om mormor Tone var helt beroliget forteller ikke historien noe om, men lojalt frikirkemedlem var hun helt til hun døde i 1952.

Onkel Olai forteller om de gamle: Foreldrene og livet på gården

Nils Martinius Justvik foretok intervjuet 1996/97 hjemme hos onkel mens han enda bodde på Eikeland.

Onkel starter med å framsi en sang som han hadde lært utenat den siste tida:

Her er min gard, den huer meg best
Og me to er gamle kjente
Her sat min far og her sit nå eg
Og sonen vår auså kan hende

I gubbestolen sit eg så godt
Du sit ikkje bær i gullstol på slott
På grua det brenn og her er min venn
Den hugnad eg aldri gløyme.

Du skulle bare jenta mi sjå
Så skulle du sjå ei som glinsa
Helst når ho heve syljorne på
og gutane til ho blingsa.

Eg blei så glad så hoppene glad
Då eg den fyste gongen fekk ja
At nedat eg datt og oppatt eg spratt
Og rende mot smieveggen.

På karakteristisk vis for onkel – han hadde bare så vidt fått sagt siste ordet i sangen så kom det; nå må me ha kaffe.

Min far var den yngste i den forrige søskenflokk, min onkel Ola var den eldste. Det var stor aldersforskjell på de to og det var stor forskjell i lynne. Onkel Ola var dikter og kunne dikte på stående fot, men han var en dårlig bonde, så det gikk kleint økonomisk for ham.

Bestefar forstod at han måtte dele gården slik at de to brødrene fikk hver sin gård. Det var den første delinga. Den andre delinga da det ble tre bruk skjedde i 20-30-årene. Det er vanskelig å si hvilket årstall. Den første delinga var på grunn av økonomisk press.

Mi mor var fra Egelandssaa og hun hørte til en søskenflokk der; Torborg, Syvert, Ommund, Ragnhild og Ole Johan. Der var et veldig godt søskenforhold mellom disse.

På andre juledag var vi alltid samlet, enten på Omdal, Egelandssaa eller på Eikeland. Ommund, bror til min mor bodde på Omdal.

Ei lita historie om Syvert. Han kunne fra tid til annen være litt grov i språket. Han hadde problemer med alkoholen, men det var noe veldig greit med ham. Vi var en gang invitert til Grimstad, der Torborg Abrahamsen bodde. Mannen hennes, Abraham Abrahamsen var stasjonsmester der. Dette var i midten av 1920-årene og min far hadde fått seg bil. Min mor hadde gjort avtale med Syvert; ”Nå kjeme me veien om deg, Syvert, så må du vere sånn temmelig ferdig sånn at du kan vere med oss til Grimstad.” Dagen vi skulle dra oppratt og vi kjørte ned til Egelandsså, mor og far og me. Då me kom til Egelandssaa så me at Syvert var sånn delvis i pussen, og mor blei sånn i lage. Ho gjekk fyst ut av bilen og rett hen til Syvert og sa; ”Åh, så gildt, Syvert, nå blir Torborg så i lage, ho blir reint visslaus når ho fer se de.” ”Ja då veid e kje om e vil vere me. Ho e så god galen nok frå før,” svarte Syvert.

Det siste jeg kan minnes etter onkel Syvert. Jeg vakte øve han to-tre netter det siste. Jeg måtte tidlig heim og tidlig opp for jeg hadde gården å se til. Det siste jeg kan huske er at jeg sa; ”Nå må jeg gå, onkel, men ska vi kje sønge en sang før e gjenge.” ”Jau,” sa han, ”søng Lov og takk og evig ære.” Dette er en gammel salme.

Onkel Ommund var så fornem i språket. Han sa aldri Grovane, men Grovene. Han bodde på Omdal og en av disse samlingene på andre juledag – på Omdal – kan jeg huske. Jeg var 7/8 år. Jeg var med i sluffa, det hadde blitt vinterføre. På Omdal ble det mange fortellinger og historier slik at det dro ut. Det ble seint. Mor hadde et spebån hjemme på Eikeland, sannsynligvis Olaug. Hun hadde fått ei jente på gården til å se etter spebånet. Barnet var vant med å få die/bryst. Mor begynte å mase på far at de måtte vende hjemover. Men den ene historien etter den andre kom. Vi hadde et søskenbarn som het Anlaug Egelandssaa, hun ble seinere gift med Olav Fjermedal. Hun hadde funnet på en lek der du skulle si ei setning og så skulle en i gruppa finne på noe som rimte med setningen. Anlaug sa så; ”Hvem er nå fagrast av jentune alle.” Først ble det ganske stille i salen, men så kom kjæresten hennes med svaret; ”Den som he den smalaste hale.”

Da de så hadde fått satt seg i sluffa så sa mor; ”Kjør fort Gonner.” Det gikk veldig fort og godt ned fra Omdal, men da vi kom til Eikelandsdalen gikk det saktere. Då sa mor noe jeg ikke kunne skjønne hun kunne si. Fleire gonger sa hun det. Hun kjente på brystspreng og et spebån som lå og grein; ”Gonner, slå på han, slå på han.” Jeg tenkte – hva er det som går av mor nå.

Mora di, onkel har jeg aldri truffet. Kan du si noe mer om henne. Hun må etter det jeg har hørt ha vært et dugande kvinnemenneske.

Ja det var ho, sier onkel.

Hun hadde det med å besøke mennesker som var i nød, både timelig og åndelig. Jeg kan nevne et par minner fra dette.

På gården Grovane budde den gonga Salve Ropstad, Salve i Grovane som me sa. Han var banksjef og bonde, men han var ingen bedehusmann

En morra sa mor te far: Du må kjøre meg ned te Grovane. E he vore så opptatt med Salve i nott. Trur du det kan nytte noe, Tone, sa han. Der er ikkje noe å gjør med det, e må av gårde, sa ho. Far måtte av gårde og kjørte henne ned til Grovane.

En av sønnene til Salve kjørte mor hjem, men det var først ut på kvelden. Da denne sønnen hadde gått og mor kom inn så vi at mor var i lage. ”Det e ein a dei beste ture e he hatt,” sa mor. ”Det va så godt å tale med Salve.” Han kunne ikke være oppe, og døde bare

noen dager etterpå. Han lå i senga og så opp og sa; Å Jau Tone, religionen er nummer ein, religionen er nummer ein.

Jeg må fortelle ei annen historie om mor. Dette forteller noe vesentlig om henne.

Hun var veldig redd for drikk og alkohol. Men når det gjaldt gudstru, så kunne hun skjelve.

Me hadde vore i kjørka, hun og jeg. Jeg hadde begynt å kjøre bil – den gamle Forden. Da vi kom til Sigurd Eikenes som var kjøpmannen vår i Vennesla, sa hun: Stopp her, me må opp her litt.

Sigurd Eikenes hadde store alkoholproblemer. Men mor hadde talt te han om at han måtte omvende seg og prøve Guds kraft mot alkoholen. Det hadde gått litt over stakk og stein med butikken og annet også. Sigurd Eikenes hadde begynt på veien og ville være en kristen. Men ein lørdag så gjekk det på bygda: Sigurd Eikenes er på fylla. Dette fikk mor høre. Derfor sa hun på søndagen, dagen etterpå at me må opp og snakke med han. Jeg ville bare sitte i bilen, men mor sa at jeg bare måtte være med.

Da vi kom opp i andre etasje der de budde, de hadde butikken i første etasje, og kom inn så snur Sigurd Eikenes seg og så hvem som kom. Da han oppdaget at det var mor, så heiv han seg framover på bordet, og grein så ryggen resta. Så blei det stille ei stund, men mor gikk bort til ham og sa: ”Nå må du gje de, Sigurd, han som he tegjett all verdens synd og skyld, han kan vel tegje denne lille drittsynda di.”

Mor gikk fortrinnsvis til mennesker som var kommet ut på kjøret. Dette var hun god til.

Jeg har hørt at bestefar var fort til å skrive under på litt av hvert hvis folk skulle låne og trengte en garantist.

Torkel Drivenes på Verås. Han drev hotell på Verås og hadde store utgifter og måtte ha kausjonist. Det hadde han fått fram til et visst tidspunkt. Men mor hadde bestemt at nå skulle det bli slutt, for de hadde tapt noe penger.

Så kom Torkel ein dag. ”Nå kommer han igjen.” Mor måtte da heile tida følge med, og følge etter far, heile formiddagen, med riva. Torkel og far, og mor i nærheten. Hun ville være i nærheten og gripe inn hvis det ble spørsmål om noe. Det ble heilt umulig for Torkel å komme te, og han visste om at hun ikke ville. Hun holdt ut og etter flere timer måtte Torkel gå med uforrettet sak.

På Verås var det hotell, og der var mye fint folk fra Kristiansand. De kjørte til Verås bare for dagen, eller de lå over ei natt.

Torkel hadde kommet inn på den tanke at når Anne, kona, er så flink med å drive hotellet, så er det slik at byfolkene lurer henne og ligger hos henne. Dette var bare noe han hadde tenkt ut.

En dag kom Anne til Eikeland og sa til Gonner. ”Du må vere me me te Verås, te Torkel, me må få roa han med disse beskyldningene.” Torkel hadde, for å prøve henne, kledd seg ut som en fin kristiansander med flosshatt. Men han kom ingen vei med henne. Da de prata om dette, så grein ho Anne. Det var jo fryktelige beskyldninger. Anne sa: Hvis jeg var slik at jeg lå med andre, hvorfor ville du ha meg? Torkel: ”Ha deg”, sa Torkel, ”e ville ha hatt deg om du så hadde hatt 17 lausunger.”

De fikk ordnet opp. Gonner var den som klarte ut i brasene.

Hva med forskjeller mellom bestemor og bestefar.

Det var mor som hadde overoppsynet med økonomien. Jeg kan huske at jeg overhørte en samtale eller diskusjon mellom de to. Jeg var ti år, nei, jeg var ti år da Knut Liane døde. Jeg var eldre.

Dette var i 20-årene. Jeg tror mor døde i 1938, nei hun døde på begynnelsen av 1950-tallet. Mens de diskuterte hørte jeg mor si: Det og det må me renonsere på. Far var enig i dette. Men så kom ho te et punkt: ”Og så veid du det, Gonner, bilen.” ”Nei, Tone, bilen sele e ikkje, om e så ska låne te ti prosent.” Da ga ho seg.

Bestefar kjørte også i bekken, like nedenfor saga. Bestefar toget rett inn på kjøkkenet og utbrøt: ”Nå ligg han i bekken Tone.”

De fikk bilen opp igjen på en billig og lettvinnt måte. Det var den gamle Forden

Det var min mor som sendte meg til Danmark for 64 år siden, og i morgen får jeg igjen besøk av mine mest trofaste venner fra Hillerød. Jeg er selv til Danmark hvert år i februar. For første gang i år var det ingen fra mitt årskull. Det var litt vemodig. I morgen kommer Kristian og Helga fra Ølgod. Mor hadde nok hatt en åpenbarelse i forbindelse med mitt Danmarks-opphold. Hun hadde hatt en samtale med Lars Berg fordi Tordis, min kusine hadde vært i Danmark sommeren før. Lars Berg hadde antydnet et Danmarksopphold for meg.

Hvordan traff bestemor og bestefar hverandre?

Mor var et år eldre enn far, men de gikk på skulen sammen, på Vennesla skule. Skulen på Eikeland kom i 1912 eller 13.

Far likte å fortelle hvordan han ble oppmerksom på mor, men mor likte det ikke noe videre. ”Jeg var forelska så og sei frå fyste skuledagen. Jeg likte best når du ville gå føre, så e kunne gå og se på håret og krøllane så fine dei va.” Det var et godt og et sterkt ekteskap. De var forskjellige. Han var utadvendt, han ville reise og det måtte hun la han få lov til. Han var jo predikant. Men det sier noe om det at når han var av sted på reise så ble det ofte lengre enn avtalt. Det kunne bli røreelse og vekkelse. Mor holdt andakt om morgenene, det var fast. Jeg kan enda minnes mye av bønna hennes. Hun ba for dem som var i nød og hadde problemer, nevnte dem ved navn. Så kunne det komme, meir enn ei gong: ”Og så veid du, Gud, Gonner og denne reisinga.” Ho tykte det blei i meste laget.

Mor dreiv gården når han ikke var hjemme. Han reiste mye vinterstid og da var det styllinga. Vi barna kunne være med en del på dette

Da bestefar var over 80 år var han med Ivar og meg på skauen.

Vi dreiv på inn mot Rosseland, inne i vannet. Etter ei stund så sa far at han ikkje ville meir. ”E vil inn te Rosseland og snakke med Eilert.” Ivar lo litt og sa; Du kan ikkje det, far, for han e død.” ”Ja det e jo sant, e var jo kjøgemester i begravelsen hans.” Da kan e minnes e tenkte; Så galen kan du aldri bli. Men nå kan du sitte her og konstatere at e har blitt minst så galen.

Den siste tida far var med hadde vi begynt med termos. Tidligere var det alltid ein i flokken som måtte gjøre opp varme og koke kaffe. Men da termosen kom ble det slutt på kaffekokinga, men varmen holdt vi ved like.

Så var det ein dag, vi var seint ute. Det var is på vannet. Han var utstyrt med flaske nummer tre. Lenger inne i vannet, ved Støa, gikk han i land. Jeg kan se han for meg. Han gikk opp på land, snovla og datt og så knuste flaska. Så sa han: ”Det var det e tenkte, e skolle ha slegje ho i fille før e gjekk heimifrå.

Far likte ikkje å bruke min hest, e hadde ein veldig god fjording. Ein god arbeidshest, men ingen traver. Far var irritert på denne hesten hver gang han kjørte denne. Ingen fart på hesten.

Ein dag spurte jeg far om han kunne være med Gudmund Jortveit og få frakta ner et par lass med ved som han har hogd. Jo, han fikk gjøre det sa han.

Mens de to kjørte innover i denne såkalte melkedilta så stramma han tøyene, piska og slo litt. Gudmund så at han blei irritert og sa: ”Du Gonner, dersom du skulle øveta gården igjen, så kunne du ikkje ha denne hesten.” ”Ikkje hvis e skulle leve med Vårherre.”

Far va god te å tale,. Han var evangelisk. Han fekk mange venner i Setesdalen. Gamle forstander Lillestølen og far var gode venner. Heilt fra møtene inne på Rosseland og Ås og Erkleiv.

Når de dro til Setesdalen hadde mor formant ham at han måtte vere ytterst forsiktig for der hadde dei sterkt øl alle veier. Også bedehusfolket. Men når far fikk tilbud om et glass øl så tok han det. Men denne gonga hadde han visstnok tatt to. Då dei skulle reise seg og gå så gløymte han seg litt bort, hvem han var og hvor han var, tok siste drammen og sa, ”Gud velsigne kongen og Fædrelandet.”

Far hadde godt omdømme i Setesdalen.

Onkel Olai til hest på ”Flåda”

Onkel Ola, bror til far, var også en dyktig rimsmed:

”Den 19. november 1929, på Eikeland i Vennesla den dag ei glemt kan bli
Da Arvid og Olai en båtfart skulle ha i godt humør de fra hjemmet begge reiste glad.”

Det var den gang Arvid Morgan Dal druknet. Jeg var 14 og han var femten. Dette ble mitt kall til omvendelse. Jeg hadde sagt til meg selv at jeg måtte love å bli en kristen, men først prøve verden noen år. Fra jeg var 12 til jeg var 14 holdt jeg dette.

Vi to skulle inn til Rosseland og løyse ein bom, lovlig ærend.
”De satte seg i båten men det var nok alt omsonst” så skildrer han hvordan været gikk mot oss. Onkel Ola skildrer hele historia.

Jeg sa til Arvid at vi må prøve å komme inn til holmene i Vannet. Vi rodde det vi kunne i skarp motvind. Da det bare var igjen 25-30 meter kjente jeg at båten ikke ville mer. Det var is i bunnen av båten, den var råtung. Snart så lå vi i vannet. Da vi lå i vannet tenkte

jeg; Der er Gud. Nå er han der. Du må prøve å komme inn til land uten å gå veien om Gud. For sier du først ja, så må du ikke lure han.

Det var umulig å komme inn til holmene for vinden var fryktelig. Arvid måtte ligge oppe på båten og jeg svømte mot Nesane. Det så ut til at vi ville bli reddet, for det var ikke mer enn 25-30 meter til land. Men så begynte vi å svømme med båten i ring. Hva skjedde?. Kjettingen på 6 meter hadde huket seg fast i bunnen. Jeg heiv meg opp på båten og tenkte på hva jeg skulle gjøre. Arvid kom seg ut i vannet og forsvant. Men han hadde ropt til Gud. Det hadde jeg sagt til ham, det må du gjøre. Jeg ville ikke selv, men formante Arvid til å gjøre det.

Etter at Arvid hadde forvunnet i dypet svømte jeg til land. Dette var eneste sjansen til å overleve. Jeg kom i land og løp hjem til der Gunnar bor. Helga og Ottar bodde der da. Jeg sa bare Arvid, Arvid og fikk forklart hvor han lå i vannet.

De ringte til lensmannen som kom raskt og fant Arvid..

Ottar og Helga helte i meg cognac, heldigvis hadde de dette. Kaffi fikk jeg også. Det gikk ikke lang tid før jeg var kvikk igjen. Men jeg lå hele natta deretter og kjempet med Gud. På morgenen sa jeg: Nå må jeg gi meg over og gi opp mine planer.

Arvid bodde på Eikeland sammen med faren og to andre søsken. Dette var i Sørlandsbanetida. Faren var anleggsarbeider østfra.

Avslutningen er typisk for onkel Olai: ”Där björkana susar.”

Tone Anette og bestefar

Olai Eikeland: Om far

Av dei tri ”gamlekaran” som er gått bort sidan sist slektsstemne er Gunnar Eikeland, A. J. Abrahamsen og Lars Berg.

La meg forresten skyte inn med det same at eg forstod alltid at dei tri svograne såg på kvarandre med vyrnad og respekt og stor godhug.- Det er mykje verd det.

Eit lite ”snitt” av far. – Han var bonde, skogbrukar, sagmeister og snikkar. Bonde ja – fagleg sett så må me vel seia at det var mor som best greidde den delen, i fjøs og på åker.- ”Hurra med giggen”, sa ho, og så fekk ho også oss borna med.

Men skog og skogdriving forstod far seg på. God kjøyrer var han. Han likte ”flinke” hester.

Hendig og rask snekker var han og, men fyrst og fremst var han sagmeister. Det var ikkje mange som ”forstod” sagbruk som far. Både å ”rette opp” sag og å handtere stokken på benken. Han likte seg på saga. Mang ei god stund har me hatt sammen med han der. Signe alle gode minner frå travelt arbeid og trivelege ”5 minuttar” med sterk kaffe.

Men far var og ein ordets mann – og far var emisær, ja, nettopp det. Av den gamle kombinasjon, gardbrukar og predikant. Han hadde gåve og kall som forkynnar – og han brukte denne gáva. Det var reiser og møteverksemd i Setesdalen og på bedehus, skulehus og i mange heimar i heimbygd og nabobygder. Men fyrst og fremst i sin eigen menighet og si eiga kyrkje – Vennesla Frikyrkje.

Far hadde og ein velsigna humoristisk sans med syn og råd for ein noko underfundig sjølvironi. – Eit par døme. – Ei av dei siste vintrane han var med Ivar og meg på skogen gjekk det heller hardt utover termosflaskane. Han glei eller snåva og dermed sa det ”krasj”. Eg trur det var den tredje på kort tid han tok av stad med ein kald vintermorgen. Det gjekk bra over isen til ”Vannstøa” men da me gjekk i land der så glei far og datt – og dermed følgte den kjedelige lyden - - ”Se nå de, ja æ lurte på om æ li så godt skulle ha slått ho i filler før æ reiste heimenifra”.

Eg sa at far likte flinke hestar. Den fyrste eg kjøpte var det motsatte av det. Far likte ikkje å kjøyre den. Det såg ein kar, Gudmund Jortveit, som var med han å kjøyre ein dag. Far stod på sleden, strammet taumane og brukte enden av dei på Blakken – som ikkje reagerte. Far var arg og det såg som sagt de andre. ”Dersom du skulle til å drive igjen Gonnår – så kunne du ikkje ha denne hesten.” – Svaret kom før Gudmund hadde talt ut: ”Ikkje viss æ skolle leve med Vår Herre.”

Dei siste årene budde far hos Aslaug og Ivar – og hadde det godt der. Trusstriden kom han ikkje utanom – heller tvert om. Det kunne ein høyre av både ord og tona i bøna – særlig når han hadde lagt seg – og var aleine. Men takkesangen lydde og – ”Det er da noe å være barn av Gud den evige Fader”.

Far døydde 4. september 1973, godt og vel 90 år gamal.

Persongalleriet – sett med jegermester og godseier Gunnar Eikeland's friske blikk

Bestefar Gunnar

Historier om bestefar.

Her er noen av dem jeg husker godt:

Heimen på Eikeland var vanskelig å unnvære. Han likte best å rusle mellom gårdene, der hadde han Olai og Ivar rundt seg. Men innimellom måtte han på "legd" til døtrene sine. En gang var han i Stavanger hos Ragnhild og Jørgen Justvik. Her skulle han bli en ukes tid var planen. Den andre morgenen Ragnhild kom inn i stua, satt bestefar ferdig påkledd og med kofferten pakket. Men kjære deg sa Ragnhild du har vel ikke tenkt deg heim alt far? "Jau, æ må heim å følle i begravelsen te Anna i Rønninga på fredag." Men hun er da ikke dø, sier Ragnhild. "Nei, men ho he vore møe sjug i det siste!"

Til byen reiste han til Magnus og Ingebjørg. Der kunne ha bo et par dager men så måtte han heim. En dag han kom heim til Eikeland fra en bytur, stoppa han ved saga, hvor Olai, Ivar og Trygve Spjote jobba. "Stopp saga!" kommanderte han, stilte seg opp på tømmerstokkene som en general. Han fortalte at nå hadde Gunnar Eikeland fått sykdom nummer sju, **så heretter måtte de forstå at han var en meget syk mann!** Så tusla han stille og rolig heim til Aslaug.

En annen gang kom dr. Rygnestad inn på saga, han skulle på sykebesøk til Gunnar som visstnok var meget syk etter telefonsamtalen å forstå. Da hadde Gunnar ringt fra byen, bedt Rygnestad komme til Eikeland umiddelbart, for han var faktisk døden nær. Nå er det sånn at far er i byen, sa Olai, så du får komme å få deg en kopp kaffe sammen med oss. "Du ser Ivar æ'kje møe god, så du fær se litt på han før du reise igjen."

På skogen var ofte bestefar med. En dag inne på Maretsen rusla han ned fra heia og ut på isen og la på vei mot Rosseland . Å i all verden ska du hen, far? ropte Ivar. "Æ vil inn å besøge Eilert." Ja vel, men husk nå på at du var kjøgemester i Eilert's begravelse for to år siden. "Ja, det he du sannelig rett i," hørte vi bestefar slukøra mumle ned fra isen.

Gamle Gunnar, Olai og Gunnar jr. i skogen

Samme dag var Olai uheldig og fikk styvd ei lita rognbusk over far, og det kom litt blod fra panna som han tørket vekk med handa. Da han fikk se at det var blod på handa ropte han høyt: ”Kom og hjelp mæ, æ blø i hæl,” hvorpå Ivar repliserer til Olai, ”nei bare la ligge den skarven!”.

Bestefar fikk noen problemer med vannlatingen på sine gamle dager. En dag han kom ned fra loftet stilte han seg opp foran kjøkkenbordet med et begredelig uttrykk i fjeset. ”Nå æ det heilt tett Ivar, hå ska mi gjår”? Ingen problemer, sier Ivar, ”me sy bare igjen alt framme, så fær alt gå i hålet bag”. Etter et nokså stille måltid gikk Ivar i fjøset for å melke. Etter hvert kom bestefar tuslende ut for å prøve å late vannet. Ivar så på han i skjul bak lødøra, da var han så fin i fransefilleren, at strålen sto over to kalver, så det viste seg at ting kunne faktisk ordne seg uten legehjelp.

Bestefar kunne være svært utålmodig, og han venta mange ganger på at byfolket skulle komme til gards. Han pussa dogg fra stuevinduet, hissa seg opp og formelig brølte på Aslaug for at det ”rakkarpakket” fra byen aldri kunne komme.

Nabbe-Knud og Ræve-Salve

Bilde fra høyonna, her er arbeidsgjengen i Høyåsen: Fra venstre Gunnar, Lars, Ivar, Inger, "Pinken" Odd Ivar, Åslaug, Gunnar, Leif Gunnar og Elisabeth "Tulla".

Bestemor Tone Anette:

Å du himmelske skapning, nærmere engelen Gabriel tror jeg nesten ikke det går an å komme. Alle som kom i kontakt med henne, vil anerkjenne min beskrivelse. Tone kom fra Egelandås, og hun var eldste søster til Ragnhild som ble gift med Lars Berg.

Som bondekone hadde hun lange arbeidsdager, fjøs på morgenkvisten, stell av en stor ungeflokk, pluss en mann som reiste mye for Herren. Tone og Gunnar hadde også tatt til seg en foreldreløs gutt som het Trygve Spjote. Han bodde sammen med bestemor og bestefar på loftet, og han krevde mye omsorg og stell.

Det var bestemor som las og ba om morgenen. Alle barna ble lagt frem for Gud i bønn og til sist i bønnen lød det "og ta deg av Gunnar og flynga hans".

Mitt eget beste minne fra henne var leseboka under armen, opp trappa til loftet og inn på det lille kjøkkenet. Her satt hun i det uendelige med guttungene som hadde leseverser, å du vidunderlige tålmodighet! "Ja nå kan du leksa gutten min" og etterpå vanket det klem og et sukkertøy. Herlige minner!

Ivar og Aslaug tar en kaffepause i solveggen en fin sommerdag

Far var slagferdig, tok ting på kornet og hadde dikterisk åre:

**I skauen der æ det godt å vere,
Blant elg og "ikkon" og spikk og "tere"
Når vinden suse i lind og lauv,
Då ønske ingen å ligge dau!**

"I skauen der æ det godt å vere." Ivar og Olai

Det var alltid fast takst at noen av de voksne kom og leste kveldsbønn sammen med oss barna når vi lå på løa. En kveld gikk det galt. Vi hadde vært på yngres i Frikjerka, og på vei hjem hadde jeg vært innom Magda på Storevold og kjøpt romantikkblad. Det lå ved siden av meg i høyet. Etter at tante Olaug hadde lest aftenbønnen med oss fikk hun se bladet og uttalte følgende: "I all verden Gunnar, du leser da ikke slike blader", hvor jeg da svarte som sant var at pappa hadde sagt: "Les hva som helst Gunnar, for du har jo lesevansker". Men hvor lenge var Adman i paradiset? Det var ikke lenge før min far var i trappa, vinka meg ned med pekefingeren og romantikken forsvant.

En dag klaget "lille Ragnhild" sin nød til Ivar, over at barna var så umulige. Ivar var i det rette lune denne dagen og svarte følgende: "Gjør som æ med kattongane, ta de i nakkeskinnet, sleng de i veggen 2-3 gonge, det hjelpe!".

Olai og Ragnhild reiste en del rundt i verden på sine eldre dager, turen denne gangen gikk til Barcelona. Mens de var borte laget Ivar følgende dikt som skulle deklameres ved Olai's hjemkomst:

**"Nå æ han komme frå Barcelona,
Og han he med seg den samme kona.
Lommebåga æ "tønn" og slank,
Og lide he han i skoff og bank."**

Her tar brødrene Eikeland en velfortjent matpause

Ivar og Olai hadde et godt forhold til naboene. På Erkleiv bodde ungkaren Peder Erkleiv. En dag kom det telefon fra Erkleiv om at fjøsgulvet delvis hadde rast sammen, og at kuer og kalver hang delvis i luften. Da hjelpa fra Eikeland kom frem til Erkleiv stod Peder på trappa og ropte "må me ikkje ha litt kaffe før me begynne, gude?"

Året etter fylte Peder 70 år. Ivar og Olai var buden, et voldsomt gjestebud. Peder hadde alltid godt hjemmelagd øl, og han hadde nok smakt litt på varen før gjestene fra Eikeland kom. Her ble gjestene, som alltid, plassert i høysetet. Der fikk de servering, glass og tallerken hadde riktignok ikke sett verken varmt vann eller oppvaskmiddel på noen år, men som vanlig folkeskikk er så tar man imot hva man blir bydd. Peder henta spanna med øl og skjenket til guttene fra Eikeland, mens han smånynnet på en sangstrofe som lød slik ”han kom i klammeri med Herren sin Gud

Onkel Olai og tante Ragnhild:

Olai var som kjent på Tinget noen år, og Ivar syntes nok at han måtte ordne mye av gårdsarbeidet på begge gårdene. En dag i potetopptakinga, ringte Olai heim fra hovedstaden og spurte Ivar hvordan det gikk. ”Hvis du vil se mæ i live, så kom heim øyeblikkelig, ” var svaret han fikk.

Fra venstre Olai med hesten Bitta, Ivar, og Ottar fra gården i bakgrunnen.

Onkel Magnus og tante Ingebjørg:

Onkel Magnus hadde mye til felles med onkel Birger, sterk som ei løve, glad i å arbeide. Hvor mange timer han la ned i Ringlia er det ingen som vet, men så ble det litt av ei perle også. Onkel Magnus hadde også en liten frukthage i nedenden av Olai's jorder. Der spadde og gjødsla han til den store gullmedalje, men jeg kan aldri huske at han fikk noe stor avling.

Alle som har sittet på fanget til Onkel Magnus og kjent kraften i hans armers omfavnelse, glemmer det aldri! Det er som når vår Herre tukter sine, i kjærlighet.

En gang Ingebjørg og Magnus kom til Eikeland i den gamle bilen, gikk det galt. Ommund satt på fanget til Ingebjørg, men ferden endte i Aslaugs vaskebenk, slik at melkespanner og siltre for vegg i mellom. Og Ommund fikk merke i panna – han har det ennå.

Den eminente rimsmiden Ivar presterte følgende vers en sommerdag da familien Ringøen hadde meldt sin ankomst:

Det var en dag i sommer, den var så fin og blid
Da Ringøen i fra byen, ankom med sitt rederi.
Vi skulle jo ha flagget for dollaren har makt.
Då nytte det så lide, med flesk og kjøtt og slakt.

Her ser dere et lite knippe over alle de yngre søskenbarna i Eikelandsslekta. Bildet er tatt på slutten av 1960-tallet. Fra venstre sitter Nils Martinus, Odd Ivar kalt "Pinken" Tone Anette, Jens Olai, Liv Ingeborg og Tone

Onkel Lars og tante Inger:

Onkel Lars hadde nok helst sin styrke i belesningens verden. Han satt ofte på det gamle silotaket og leste Budbæreren eller i andaktsboka til Rosenius. Tror nok hans indre var vendt oppad og at det blei lagt igjen mange bønner og mye velsignelse til etterslekta fra det taket.

Onkel Lars var med til Drivenesøya da høyet skulle fraktes hjem. Det var stiv kuling i luften og ei ublid elv. Hesten med høyllass var med på ferga fra Drivenesøya da ferja begynte å ta inn vann. Dette var en meget dramatisk tur, og ferja var nær ved å synke. Ivar, Olai, Birger og Jørgen rodde så svette og tårer rant, mens onkel Lars satt bak i båten og ba til Gud. Det var da Ivar ropte til Lars "slutt å be, kom og ro". Heldigvis, ferden endte som for Israelsfolket ved Rødehavet, følget kom velberget over.

Onkel Lars i kjent positur med *Fast grunn* i hånden

Tante Inger og lille Odd Ivar tar en pust i høyonna

Onkel Birger og tante Olaug:

Onkel Birger var benådet fra vår Herres side, ja en mann med veldig styrke både åndelig og legemlig. Som guttunge beundra vi han ofte i slåtthåndarbeidet, når han hesja. Han tok som regel ett rom på hesja av gangen. Olai hadde full hyre med å staure til ny hesje og Ivar kjørte sleperiva så svetten rant.

Onkel Birger fikk nok et av sitt livs sjokk da hest og høykjerre, med en masse unger, tok ut ved Hestedammen. Ferden var lang og vill og hesten fikk ingen stoppa før ved Armann Vennesland. Det er vel ikke tvil om at pulsen var høy og at Vår herre passer på sine barn.

Onkel Jørgen og tante Ragnhild

Lille Ragnhild" ble hun kalt, bodde på loftet med bestefar og bestemor. Ett vidunderlig menneske, trofast i sin jobb på Grovane stasjon. Etter mange år i sølibat fant hun vegen til Klappane, der hun traff sin Jørgen, som hun ble viet til på låven i 1954. Bryllupsreisen foregikk i bestefars Peugeot K 505. Hvor turen gikk vites ikke, men bilen var ikke pen da den

omsider stod i tunet på Eikeland. Jørgen påstod at han skulle lese kart, var litt uoppmerksom og havna på taket ut i myra. Ragnhild hadde en litt annen versjon på hva som hadde skjedd. Gubben hadde vært litt nærgående. Og alle måtte jo forstå at når to slike klenodier skulle behandles samtidig, måtte noe gå galt.

Ragnhild og Jørgen fikk etter hver tre ”utsyrlige unger”. Ivar poengterte titt og ofte, ”å i all verden skal det bli til med disse ungane?” Kanskje han sa til Ragnhild, det som han sa til meg en gang ”ho skulle våre knebe når ho va yngre”.

Ja, en måtte beundre Ragnhild somme tider, som kunne behandle alle disse sangfuglene så fint. For stadig lød det mor, mor, mor, og verst av alle til å mase var nok Jens Olai. Så jeg håper han har fått en kone som kan sette denne ”operatisten” litt på plass.

Jørgen var utrusta med stor visdom og forstand, som Vårherre hadde lagt ned i han. Mange fortrolige samtaler mellom han og gamle Gunnar bar nok preg av forskjellig syn på skriftens ord. Også når det gjaldt politikken hadde Jørgen ryggrad og visdom få er forunt. Det var også en fryd og høre på han og Olai når de kom sammen for å diskutere. Ellers husker nok de fleste Jørgens tale ved båren til sin kjære kone. Stillheten, roen og freden kjennes ennå i mitt indre. Juvelen, diamanten, smykkesteinen som slipes til gjennom livet og som til slutt blir noe evig godt, var hans budskap. Ja du, vidunderlige taler.

Ringlia på slutten av 1960-tallet.

Fra venstre: Birger, Lars, Olaug, Ivar, Oskar, Tone Bjørg, Leif Gunnar, Jens Olai, Inger Johanne, Ragnhild, Liv Ingeborg, Gunnar, Inger, Nils Martinus, Gunnar Sjur, Tone Anette, Tone, Birger, Ingebjørg, Kari, Bente, Sjur Magnus, Åslaug, Odd Ivar.

Ferielivet

Så fort de første høyllassene var kommet i hus, rigga barneflokket seg til på underlåven. Her hadde vi den flotteste og mest spennende sovesal som kunne tenkes. Det var ikke alle som fikk lov til å overnatte på løa, noen var for små. Men faste overnattingsgjester var Ole Johan, Tone Bjørg, Ommund, Alf Petter, Gunnar H, Inger Johanne, Tone Astrid, Gunnar og Oskar. Etter hvert fikk vi også besøk av lillebror (Gunnar) og Lillesøster. Det kan ikke beskrives med ord alle de glade barneåra vi bodde på sovesal "løa", nei du lykkelige minnebok.

For dere som ikke vet det så har jeg vært gift flere ganger. Min første kone het Tone Bjørg Sandvand, bryllupet stod på låven. Det var Alf Petter som var pastor og som stod ansvarlig for vielsen, veldig høytidelig. Tone Bjørg var en nydelig brud, pyntet med tante Aslaugs gardiner til silkeslør og en vakker brudekjole. Tone Astrid hadde fått etter tante Ragnhild. Dette bryllupsutstyret ble brukt flere ganger gjennom sommeren. Både Ole Johan, Alf Petter, Tone Astrid, Anton, lillebror og lillesøster var oppå potetkassa og ble viet.

Det var en god moral blant feriefolket, men av og til kunne det skje en glipp. Når kua skulle til stuten og pares, fikk ingen unger lov å være under låvebrua, der handlingen foregikk. Men gjett hvem som lurte seg opp på låven, lista seg ut på låvebruna, lå stille som mus og fikk med seg det meste. Ingen navn skal nevnes, her får vi bare gå til erkjennelse noen og enhver.

Søskenbarna Ringøen

Anton var det søskenbarnet som jeg hadde størst respekt for, han var den fødte forretningsmann. Han kjøpte med seg 5 øres karameller fra byen i nokså stort kvanta og solgte dem videre på Eikeland. Handelen foregikk i "skålen". Jeg henta min fars lommebok, og på hver sin side av mjølbingen forhandla vi oss frem til "fornuftige" priser. De siste fire karamellene blei solgt for 2 kroner pr. stykk! Men la det være sagt, her og nå: Anton har gjort opp sin brøde, mangedobbelt. Han har gjort som Sakeus, betalt tilbake firedobbelt, og vel så det.

Det må sies at det har ordna seg greit for Anton både åndelig og legemlig. Han fikk også ei vidunderlig kone. Jeg hadde gleden av å medvirke til å utvikle dette forholdet. Bitta blei sala opp og sledeturen til Rosseland og Svaland en måneskinnskveld, ville liksom ingen ende ta.

Anton kunne ha litt av hvert på lur i vedskjuleet borte i Ringlia. Både gamle Gunnar, lille Gunnar, Olai og Ivar måtte rett som det var ut og hente ved!

Kari kom oftest på besøk i helgene. Hun hadde jobb på sykehuset. Med hennes lune væremåte greide hun å holde orden på ungeflokket. Verre var det med hennes mannlige forbindelser. Den ene etter den andre kom til Eikeland, men ingen ble værende over noe lenger tid. Ja, det så faktisk litt mørkt ut et "bel". Men så skjedde miraklet, og takk og lov for det, som manna fra himmelen kom Birger Aulin, og man kunne med en gang se med egne øyne at Kari var oppover ørene forelsket i denne mannen.

Birger kom oftere og oftere til gards, og han fant seg fort til rette blant "høyonnfolket". Men en dag skjedde det fatale. Birger hadde nemlig tatt med fuglehunden sin, en liten rakkar. Det tok ikke lang tid før den fant veien til onkel Ivars hønsehus. Og du store tragedie, etter at hunden hadde kommet seg inn i hønsehuset var det høner overalt på garden, i fjøset, på låven, i stall og grisehus. Halte og blinde, døende og fjærløse høner over alt. Etter en møysommelig opptelling var det 3 individer igjen av 19 mulige. I tillegg kan det opplyses at de 3 gjenlevende hønene aldri verpet et eneste egg mer.

Birger blei henta til åstedet av onkel Ivar, og begge sto med tårevåte øyne over synet som møtte dem. Anton blei redningen, han hadde vært gjennom samme tragedie før. Vi får ta en tur til hønsefarmen i Søgne, og slik ble det. Onkel Ivar fikk 25 nye høns, så om det hendte kjedelige ting innimellom, ordnet det seg alltid til det beste til slutt.

Ommund hadde også en kjedelig opplevelse. Vi var på vei til Marie Øygaren går med hest og kjerre. Onkel Ivar hadde overlatt tømmene til Ole Johan. Da vi skulle svinge opp Nykleiva var det kanskje meg som puffet Ommund av kjerra. Det resulterte i et styggord, som tilfeldigvis onkel Ivar hørte. Ommund fikk grei beskjed ”heim med ei gong”. Det var nok hard kost den gangen for han og Ole Johan hadde fått lov for første gang å kjøre hesten hver sin tårn til og fra Verås.

Da vi ankom Marie på Øygarden var det stor stas med hilsninger og takk for sist. Onkel Birger pratet først litt med henne, men Olai ropte om hjelp, ”saft og drikke må i brønnen, og me må komme i gang med arbeidet”. Onkel Lars hilste også på Marie, og lurte på om hun kjente han igjen. Det var da den lille Leif Gunnar trådte fram, rekte Marie handa og spurte høytidelig på sitt barnespråk ”senne du mæ iænn Marie”.

Ommund passer på at skoene tørker

Søskenbarn Alf Petter

Alf Petter hadde mange gledesstunder på Eikeland, det har han titt og ofte gitt uttrykk for. En av de tungere dager i Alf Petters liv, var da han ble sendt fra Arendal til Grovane stasjon i nyvaska dongeribukser. Tante Olaug hadde nemlig brukt whitspirit til vaskemiddel, og buksa var ikke helt tørr da han tok den på seg. ”Du snakke om fu på gudongen.” Rompa til Alf Petter var illrød og fri for hud, etter mange timer på toget i en halvtørr olabukse. Men med god pleiende spenefett fra fjøset til onkel Ivar var ”fua” god som ny etter få dager. Onkel Ivar forlangte at Alf Petter skulle få 1 krone av sin mor Olaug for tort og svie etter klorin episoden, og det tro jeg jammen han fikk!

Hvilepause på Øygarden med Marie i bakgrunnen.

Fra venstre: Bestefar, Olai, Gunnar, Oskar , Lars , Leif Gunnar , Aslaug, Odd Ivar "Pinken" og Ivar.

Alf Petter var også på besøk vinterstid, og han likte godt å gå på ski. Ei gang han var på Eikeland skulle det være ungdomstur til Hunsfosheimen, og Alf Petter skulle få være med. Vi kjørte til Oggevann, og skulle gå på ski derfra inn til Hunsfosheimen. Underveis måtte Alf Petter tisse, og onkel Ivar skulle hjelpe han. Det var styggkaldt, men etter mye strev hadde onkel Ivar endelig fått ut den lille "tissefanten" gjennom 3-4 par bukser. Mens de stod der og ventea på at strålen skulle komme, gled skiene under Alf Petter. Der lå han i snøen med buksene på knærne og så opp på onkel Ivar og sa "nå får jeg det hvertfall ikke til onkel Ivar, for nå har jeg tissa i buksene"

Søskenbarn Ole Johan

Ole Johan eller Ole Jonny som Ivar kalte han, hadde en egen evne til å fyre opp onkel Ivar til forskjellige kraftprøver. En dag som vi hesjet nede på Sagvollen ville Ole Jonny kappspringe med gamlingen. Begge ruslet opp til toppen, så satte de i gang. Å du milde Moses, her gikk det unna. Ole Jonny hadde 4-5 meter forsprang, da de passerte oss, applausen var høylytt, gamlingen smelte motoren i høygir. Det virket ikke, motoren kollapset og Ivar falt så grenseløst. Etter noen minutter reiste den slagne konkurransemannen seg, temmelig forslått. Et kragebein, to ribbein og 14 dagers sykemelding ble resultatet.

Onkel Olav og tante Randi:

Onkel Olav og tante Randi husker jeg ikke så mye fra, men noe dukker da opp. Ett av minnene kommer fra den første skoledagen. Da var det legeundersøkelse, onkel Olaf forlangte avkleddning, bare underbuksa fikk være på. Etter at han hadde lyttet og sjekket legemet, tok han et tak i underbuksa for å konstantere at "luringen" var i orden. Dette fikk Ruth i Rønninga se, og da ble det for mye for guttungen, han bokset til onkel Olaf i magen med den lille

knyttneven. Nei det er nok ikke noe i vegen med deg gutten min, svarte onkel Olaf med et smil.

Har også ett minne fra tanta Randi, hun drev delikatessebutikk i Vennesla sentrum, sammen med Tor Einar. Denne gangen var det Bitte og jeg som skulle ha hjelp til å partere et rådyr. I gamsen hadde jeg bundet bikkja i sykkelstativet på utsiden av butikken. Der stod bikkja med et avkuttet rådyrhode i munnen. Dette synet var vel ikke særlig innbydende for kunder som hadde tenkt seg inn på butikken for å handle kjøtt til middag. Det var da tante innfant seg i kjelleren og forlangte hund og rådyrhode fjernet fra inngangspartiet til butikken, umiddelbart. Etter at begge deler var fjernet bar det inn på det lille spiserommet til en kopp kaffe og en koselig prat.

De to gode naboene, Tor Einar og Kari:

Tor Einar og Kari kom med flyttelasset til Eikeland i 1979, og du fred på jord sier bare jeg bare, hvordan skulle det gå med disse stabukkene, Gunnar og Bitte i sammen. Og ikke bare det, men tenk på Olai og Ivar som skulle blande seg inn i alt og ett. Ja, mange spådde nok at det skulle ende i uløkk. Men her blei alle spådommer gjort til skamme, guttene, de to gode naboene, drev etter hvert fram to mønsterbruk som det står respekt av. Det gode samarbeidet som Ivar og Olai hadde seg imellom, fortsatte som før mellom de nye brukerne. Det blei etter hvert til stor glede både for Ivar og Olai.

Tor Einar hadde nok noen strie år den første tiden. Han arbeidet som slakter på Samsen og drev gården med hjelp av Olai. Etter noen år overtok han bygget i sentrum fra sin mor, og hadde ei tid etter dette et lite slakteri i kjelleren.

Men gårdsdriften krevde mer og mer tid, så det varte ikke lenge før han ofra hele sin tid på gårdsdrift, og takk og lov for det! Nå ble arbeidsdagen mye lettere, vi kunne dele jobbene sammen. Kari serverte kaffe på låvebruna og Bitte kunne hente en liten ”brasselianer” hvis maskineriet til Gunnar gikk noe treget.

Fra venstre Bitta, Tor Einar, Olav og Kari.

En av de siste store jobbene vi hadde sammen, var reparasjon av gjødselsprederen. Kromhjul, planethjul, lager og aksling lå demontert på to gjødselsekker midt utpå jorden. Du snakker om vanskelig operasjon, hadde ikke Bitte brukt hodet og jeg skiftnøkkelen så hadde aldri den sprederen fungert igjen.

Kari er et spesielt greit kvinnfolk, slekta kunne hun tilbake omtrent til Adams tid, både på Eikelandsslekta og Haraldstad slekta. Nå er de flyttet tilbake til den gamle leiligheten i sentrum og ringen er sluttet. Det føles som å ha kommet hjem igjen fortalte Kari sist vi var samlet i Bittes 60-års dag.

I talen til Bitte minnet Kari oss alle om at vi skulle hjem en dag til det gode land. Fjellene på Eikeland og nå fjellene bak Bjønnåsen forteller om frelsens klippe som gir oss trygghet, helt til livets slutt her nede.

Nå er det Olav og Inger Marit, eldste sønn til Kari og Tor Einar som driver slektsgården. Olav er en kjerne kar, men Eikeland blir aldri det samme for meg og Anne-Lill etter at Kari og Bitte flyttet herfra.

Kaffepause: Synnøve, Ivar, Ingeborg Undeland, Gunnar, Anne Faremo og Aslaug.

Ole Johan Sandvand: Somrene på Eikeland

Det var folksomt på Eikeland somrene på 50- og 60-tallet. Nærmest et sammenhengende slektstevne hele juli hvert år. Eller en blanding av slektsstevne og arbeidsleir. På det meste kunne 30 mennesker være samlet med stort og smått.

Det var for det første de som holdt til på gårdene - bestefar og bestemor, onkel Olai og tante Ragnhild, onkel Ivar og tante Aslaug og deres fem. Bestemor døde da jeg var fem år, men jeg husker at hun slo hendene sammen over hodet da vi ankom fra Grovane stasjon og utbrøt: "Kjeme dykk'n nå?" Bestefar ble jo mye eldre, og jeg husker han godt i gårdslivet. Kanskje helst fra saga. Jeg har et lite minne fra det som må ha vært en av de siste gangene han var med i høyonna. Vi hadde bare ei rive på oss to, og jeg sa at det var vel best jeg tok den. Da gikk han heim. "Kjeme du heim, far?" spurte tante Aslaug. "Ja", sa han, di kan'kje bruke mæ lengår." Er du fra Eikeland, liker du dårlig ikke å være til nytte. Han likte det ikke Alf Petter heller, da han debuterte i åkeren for å grasse. "Detten kan'kje nytte," utbrøt onkel Ivar. "Æ krabbår i hvært fall," kom det fra Alf Petter.

Så var det de to forstanderfamilien Sandvand og Hammersmark med fem hver, og etter hvert Justvikene med tre. Det var denne gruppa som utgjorde arbeidsstokken – Eikeland var tidlig ute med arbeidsinnvandring. Gratis kost og losji mot arbeid i slått og høynn. Det var mye bra arbeidsfolk her. Mamma og onkel Birger var vel de fremste, i alle fall hva angår effektivitet. Tante Olaug var selvfølgelig pliktoppfyllende, men jeg mener hun var litt hemma av nokså hyppige graviditeter. Pappa var ikke utpreget praktisk, men han var nøye og samvittighetsfull og utnyttet tida godt – også pausene hvor han leste *Fast grunn* og *Budbæreren*. Det satte sine spor i oppdragelsen, og onkel Ivar utbrøt en gang: "Æ he fånne ud at det beste æ å gjår som Lars, springe ette di med Bibelen øve alt!" Onkel Jørgen var tydelig til stede i handling og ord, og det fulgte mye liv og fest med han. Og tante Ragnhild hadde noe heft med "bånnane". Særlig Jens Olai krevde sitt. Den sarte kunstnersjelen trådte tidlig fram, og det blei noe grining. En gang ble han satt opp på Bitta, men da bar det løs med veldig "flæbing". "Du må få han heim, Ragnhild," utbrøt onkel Ivar, "for æ tru han he fått buresjuga!"

Tredje kategori var besøksgruppa, først og fremst Ringøen som kom fra "byen". Slakteryrket gav ikke mye rom for ferie på den tida. I alle fall kan jeg ikke huske omfattende deltagelse i arbeidslivet. Men "Ringlia" ble bygd, med bestefar som byggmester og stor innsats fra Magnus og til dels andre i slekta. Ringlia ble et samlingssted, ikke minst for gilde kveldssamlinger med mat, gode historier fra onkel Ivar, og med mye og kraftfull sang – fra "Hvor du enn i verden vanker, la det kjære Jesu navn" til "Nå æ det lenge sia æ gjætte mammas ku", og med fast avslutning på "terrassen": "Gud signe Noregs land!" ljomet ut over Eikelandsdalen.

Eikeland var et populært feriested. Med beskjedne forstanderlønninger og en karriere i NSB som heller ikke gav rom for store utskielser, forelå det for så vidt ikke rikelig med alternative muligheter. Men vi dro til Eikeland med glede og forventning. Ikke minst fordi vi kunne være sammen med Gunnar, Oskar og Notta. De tok oss med i leik og arbeid, og det ble skapt nær og varig tilhørighet. I den grad identifiserte vi oss med Eikeland og familien der at vi skifta dialekt samtidig med at vi gikk av toget på Grovane, og snakka uforfalsket Vennesla-dialekt hele ferien. Den sidde som spigra ennå.

Hvorfor identifiserte vi oss så sterkt med stedet? Det hadde selvfølgelig å gjøre med det gode fellesskapet i den store søskenbarnflokk. Vi overnatta i høyet på låven. Det ble mye liv og moro av det. Gunnar var den selvskrevne lederen, med nærmest karismatisk autoritet. Det var mye arbeid, men mye fritid og – med "sparke boksa" og ymse sportslige aktiviteter og mye bading i stemmen ved saga og i Stemtjønn.

Fra venstre: Ole Johan, Oskar, Tone Anette, Leif Gunnar, Tone Astrid, Inger Johanne, Alf Petter, Olga, Tone Bjørg, Liv Ingeborg, Gunnar.

Skapte arbeidet tilhørighet og gode opplevelser? Ja, det gjorde det – selv om det også kunne være hardt nok. Det ble gode opplevelser gjennom de som dreiv oss, onkel Olai og onkel Ivar, og som dreiv sammen på en ytterst smidig måte. De hadde forskjellige roller og funksjoner; onkel Olai satte opp staur og hesjetråd, onkel Ivar kjørte sleperiva. Det var ikke mye sjau med å avtale arbeidsfordelinga. Det gikk tilsynelatende så smidig dem imellom; synergi kalles det i dag.

Begge tok oss i høy grad på alvor. Onkel Olai spurte oss om det meste, også om synspunkter på politikk. Jeg husker vi diskuterte EEC en gang tidlig på 60-tallet. Tante Ragnhild blanda seg også oppi diskusjonen. Det hadde han ikke så mye rom for: ”Detten he du ikkje noe greie på,” skar han inn nokså kvast.

De satte mot i oss. Jeg husker vi skulle grasse på Sagvollen. Den var uendelig lang og brei. Onkel Olai skjønte nok at her var det ytterst nødvendig med oppmuntring hvis motet skulle oppe: ”He du nå nøyaktigheden te din far og farta te di mor, så gjeng dette greit!” Det var som å få en rakett i baken. Å lede medstøms kalles det i dag.

Begge lærte oss opp i forskjellige arbeidsoperasjoner. De kytte av oss, viste oss stor tillit og lot oss få slippe til. Av og til i vesentlig større grad enn det var grunnlag for. Og det kunne avstedkomme meget tydelige tilbakemeldinger når det viste seg at ferdighetene ikke

stod i stil med utfordringene. Jeg var en gang med onkel Ivar og kjørte last på skauen med Bitta. Han la til rette og festa lasta. Jeg kjørte ned til tømmervelta. Det var ikke spøk i ulendt terreng. Det gikk som en kunne frykte, sleden hekta i en stubbe. Onkel Ivar hadde et svare strev med å få sleden løs. Det bygde seg opp, kunne jeg se, han ble rød i toppen, og illevarslende i blikket, men sa ikke noe. Så skjedde det samme en gang til, i samme stubben. Da sprakk han: ”Ei gong te; då æ det øve bekken, opp bakken og lige heim!”

Bedre gikk det ikke da jeg første gang hadde mast meg til å få kjøre traktor med slåmaskin. Det var litt skummelt, og derfor umulig ikke å få lov å prøve. Jeg fikk slippe til på et stykke rett utenfor flaggstanga. Det gikk dårlig; brettet røyk tvert av. Det var nå så, det kunne repareres. Men jeg hadde åpenbart fått ståltråd og dritt nede i saksa. For neste dag slo vi på Eigelandsåna, og innimellom epletrea blei det bare uss når onkel Ivar dreiv på. ”Ole Johnny,” nærmest hveste han, og så på meg så det lyste hvitt i øya på han: ”Dårskaben æ bonnlaus!”

Men vi ble ikke satt ut selv om tilbakemeldingene var tydelige. For det var raushet og respekt vi ble møtt med. Vi lærte å mestre, selvfølelsen vokste. Vi var - og er – stolte av onkel Olai og onkel Ivar. Det var stas å være sammen med dem – på Eikeland og andre steder. Oppleve hvordan de utfoldet sitt sosiale talent, snakka med alle, inkluderte, bekrefta. Onkel Ivar med sin treffsikre replikk og humor, onkel Olai med sin ustoppelige interesse og oppmerksomhet. Den gang og så lenge de levde. Vi var et år i Amerika på åtti-tallet og hadde besøk av mamma og onkel Olai. I Golden Gate Park i San Fransisco støtte vi på en som dreiv med motorsag. Da var onkel Olai på hjemmebane. Et avbrutt språkkurs i engelsk på Stortinget var ingen hindring: ”I have Jobu, what have you?”

Vi hadde gode somre på Eikeland. Det var ei gild tid. Det ble skapt sammenheng i tilværelsen. Alvor og glede levde godt sammen. Vi opplevde livsfrisk og livsnær Gudstro, i frimodig utfoldelse til hverdag og fest. Somrene på Eikeland satte gode spor for resten av livet. ”Stor arv det er for mannen av godtfolk vera fødd!”

Gunnar Sjur, Kari Andrea, Anton Martin og Svein Ommund: Eikeland sett fra Ringlia

Når vi skal si litt om Eikeland sett fra Ringlia, så må det bli en mix av minner, mimring, opplevelser, historier og personer.

Eikeland, stedet – personene – atmosfæren, står i et helt spesielt positivt lys for oss og bringer bare gode minner. De dårlige minnene finnes sikkert, men de er godt gjemt langt nede i underbevisstheten.

La oss begynne med begynnelsen. Vi er blitt fortalt og noen mener å huske litt, at 9.april 1940 kom bestefar Eikeland med bil og hentet familien Ringøen, det vil si mor Ingebjørg med Gunnar og Kari, og brakte oss i sikkerhet for tyskerne. Pappa Magnus måtte være igjen å se etter forretningen i Kirkegata. Men det gikk ikke mange dagene før han log besteforeldrene Ringøen også fant det betryggende å reise til Eikeland. De var velkomne og ble der i noen dager.

Det ble en del turer til Eikeland under krigen. Mor Ingebjørg med tre barn, Anton var nå kommet til. Eneste transport var toget. ”Det gjenge kvart øve”. Det var en sjau å komme seg av sted, og som regel gikk det bra. Men en gang kom vi for seint, toget var gått og vi så bare røyken av det oppe ved bryggeriet. Men da var det godt å ha en onkel som stasjonsmester. Onkel Abraham fikk vist sin autoritet og fikk toget til å snu. Jeg vet ikke om vi syntes det var stas eller flaut.

Det var å gå av på Storevoll. Passe på å få med seg alt av pargass. Det kunne være spennende nok for toget stod på stoppestedet bare en kort tid. Kom vi ikke av i tide så måtte vi bli med til Grovane og det var ingen stas. Mamma samlet oss barna ved utgangsdøra og så var det å hoppe ned på perongen. Ille var det når toget stanset slik at vi ikke hadde perongen å hoppe ned på. Da kunne det være ganske høyt fra stige Brett og ned.

Året 1939. 14-årige lille-Ragnhild med sine to nevøer Gunnar Sjur og Tor Einar

Så var det å begynne på turen opp Eikelandsdalen. Den var drøy for oss barna, men mamma var pedagog. Hun fortalte hele veien, der bor onkel Syvert, der bor Ola Verås, der er veien til Rønninga. Men best husker vi Hestedammen for der drakk Inger av det kalde vannet, fikk hjernebetennelse og døde. Veldig dramatisk. Inger var mammas storesøster og bare 8 år da hun døde i 1916.

Da vi så kom frem, stod bestemor Tone på trappa med et stort forkle på seg, klappet seg på magen og tok i mot. ”Nei, kjeme dykken nå.” Så bar det inn til ei blå gryte full av potetgraut. Med sukker og smørøye var det det beste vi hadde smakt. Ellers husker vi morramaten med hjemmebakt brød, margarin og sukker og salvierte eller karvete. Og selvfølgelig en andakt.

Episoder som vi av naturlige grunner ikke husker så mye av, er at når vi ble noen måneder gamle og skulle avvendes, så sendte mamma oss til bestemor. Og der ble vi til vi kunne drikke av kopp.

Det som så kommer opp i minnet er bryllupene på låven til onkel Ivar. Først Inger og Lars, dobbelbryllup med Solveig og Olav. Litt senere Olaug og Birger. Sist, men ikke minst, Ragnhild og Jørgen, men det var ikke på låven.

Noen få minner fra krigen sitter. Redselen når vi så og hørte de svære tyske laste bilene kom kjørende opp dalen. Vi var redde for tyskerne og løp når de kom. De kom for å undersøke forskjellige ting, men oss bekjent ble aldri noe funnet.

Det er ikke så veldig mye vi husker av og fra bestemor, men vi tre eldste husker noe. Vi sov hos bestemor og det vi husker er at det var noen gedigne dyner vi fikk over oss. De var tunge som bly. Men vi var vel dødstrøtte når vi la oss og sovnet som steiner.

Familien Eikeland ca. 1914. Fra venstre: Ingebjørg, Tone Anette, Olaug, Inger Margrethe, Gunnar og Olav.

Vi ser for oss det langstrakte kjøkkenet i første etasje og vi ser trappa ned til kjelleren hvor kjøkkenet var om sommeren. Jo – sommerværet var slik at vi måtte ty til den kalde kjeller for å holde ut i varmen.

Vi husker også Trygve Spjote, en del av storfamilien. Hvordan han kom til gården og hvorfor spurte vi aldri om. Slik unyttig opplysning om en som helt naturlig og som alltid hadde vært en del av familien. Han hadde et lite rom på låven. Det var helt som det skulle være den gangen, men man kan undres i dag om hvordan tiden har forandret seg.

Noen av høydepunktene var å kunne feire jul på Eikeland. Det hendte noen få ganger før vi fikk Ringlia. Da ble vi hentet på Storevoll med hest og kjerre. Hvordan vi fikk lagt oss på gården er noe uklart, men alle fikk seng.

Senere når vi fikk både bil og hytte, står julaften i et helt spesielt lys. Bestefar hadde vært tidlig og fyrt opp på hytta. Vi ankom noe sent - butikken kunne ikke stenge før klokka 2 - men med fersk torsk og flere ringer med medisterpølse til de som ikke ville ha fisk, så var det et festmåltid som ble inntatt utpå kvelden. Gang rundt juletreet ble det til gangs, alle kjente julesanger måtte synges. Vi opplevde at patriarken bestefar Gunnar overlot opplesing av juleevangeliet til neste generasjon – unge Gunnar Eikeland. En høytidelig handling.

Olga var midtpunktet og pappa Magnus hennes beste venn. Det var en glad gjeng som ruslet hen til Ringlia utpå kvelden. Der ble det enda litt prat og kaffi før vi fikk lagt oss i kalde senger med varme murstein eller varmeflasker.

Påska 1955 var den første virkelige ferie vi hadde på Ringlia. Det var uforglemmelige kvelder med besøk fra begge gårdene, sang og opplesing, historier og mye latter og glede. Her fikk vi innføring i Vinjes Storegut, vi hørte om Gunstein Grytebekk og Eivind Ålandsli. Og Olai og Ivar kappet om å fremføre utenat store deler av diktsyklusen.

Hvem husker ikke:

*Dei segja, at livet det lid og det skrid
Og fram mot eit betre seg søker.
Min ungdom fall inn i den underleg tid
Då fyrst opp til oss det kom bøker.*

*Då vart det for litet, at mannen vart klok,
Og tankar i mengd kunne hava.
Nei, visdommen måtte han finne i bok,
Og folk skulle læra å stava.*

Eller

*Ja, Gunnar var klok om han endå var halt.
Og Gunnar var komen frå Froland.
Han lærde meg myket og lærde meg alt
Om Goliat, Samson og Roland.*

*Og sjøen, sa Gunnar, er fælande stor,
Så Bandak ein dam er i mot `n.
Og kongerik store her finst på vår jord,
Tenk Russland og Halland og Toten!*

Vi var beundrere av våre to onkler. Forskjellige var de på mange måter, og de ble et slags idol hver på sin måte.

Til en viss grad måtte vi også ta del i de mange gjøremål på en gård. Det var nok noe begrenset, men dog. Krettur skulle ut på beite og hentes om kvelden. Litt luking måtte til. Da var høyonna mye mer moro. Kjøre høy inn på låven enten det kom fra jordene på Eikeland eller fra Drivenesøya.

Vi fikk også være med på skauen og hogge ved og tømmer, men hva vi gjorde er mer uklart. Men å sitte med onkler og fettere og bestefar rundt et lite bål og få seg ei skive og litt kaffi fra flasker inntullet i avispapir var stort. Og da satt diktene løst:

Fire menn man mon finne
Under Marsteinsknivens tinde

.....

Til slutt; miljøet og omgangstonen og språket var helt spesielt på Eikeland. Det er ikke bare oss innen familien som synes det. Spør bare i Vennesla hva folk flest synes. Her lærte vi å bli glad i naturen og landet vårt. Tenk på alle de gode gamle norske sangene som vi lærte og sang og ble glad i. Her lærte vi å bli glade frimodige kristne mennesker som oppførte seg naturlig og høvisk. Her lærte vi en språkbruk som var både frisk og frodig. ”Å eigelandsdialekten sidde som spigra den da i da”.

Vi er dypt takknemlig for den arv som vi har fått i fra denne slekt og fra dette sted og fra dette miljøet.

Program for slektstevnet 30. juli 2011

12.00: Samling på Vollen

Velkomst ved grunneierne Olav og Gunnar Eikeland

Presentasjon av slektsgreinene

12.15: Bli kjent på Eikeland og få tak i den rykende ferske slektsboka.

13.00: Bispising: Lapskaus, flatbrød, pølse og lompe, drikke

14.00: Fotballkamp: Eikeland mot røkla

Volleyball

Bading: Stemtjønn og Stemmen – til sagbladsus.

16.00: Kaffe og kake

Bildetaking

16.30: Tradisjonen tro: Kristelig møte

Sanger med barna – Jens Olai og Gunnar Eikeland

Andakt: Leif Gunnar Sandvand

Korsang og solosang

Siden været er godt og stemningen alltid mye bedre er det ingen grunn til å dra hjem med det første.

Korreksjoner:

1. Side 43: Bilde av familien Hammersmark Olsen erstattes av dette:

Tone Hammersmark og Aksel Olsen med familie

2. Side 44: Anne Kristine rettes til Anne Christine (Nine).
3. Side 49: Om Sigurd Eikenes og hans alkoholproblem.
Bestemor Tone skal ha sagt til ham: "Nå må du gje de, Sigurd, han som ha tegjett all verdens synd og skyld, han kan vel tegje denne lille fillesynda di."

